

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	3
2.	Bygningsmæssige forhold mv.....	4
2.1.	Cellerne	5
2.1.1.	Almindelige celler	5
2.1.2.	Observationscelle.....	7
2.2.	Øvrige rum mv.	8
2.2.1.	Toiletter.....	8
2.2.2.	Baderum	9
2.2.3.	Vaskerum	11
2.2.4.	Besøgsrum	11
2.2.5.	Undervisningslokale/lægeværelse	14
2.2.6.	Bibliotek	14
2.2.7.	Værksteder.....	15
2.2.8.	Gårdtursarealer.....	16
2.2.9.	Motionsrum.....	17
2.2.10.	Pool/billard.....	18
2.2.11.	Øvrige rum.....	18
3.	Arbejde, fritid og undervisning.....	20
3.1.	Arbejde	20
3.2.	Fritid.....	23
3.3.	Fællesskab	24
3.4.	Undervisning.....	27
4.	Lægebetjening mv.	29
5.	Belægning mv.....	31

6.	Andre forhold	33
6.1.	Forplejning.....	33
6.2.	Købmand.....	35
6.3.	Fjernsyn mv.	36
6.4.	Vaskemaskiner og køleskabe.....	37
6.5.	Besøg og telefonsamtaler	38
6.6.	Talsmandsordning.....	40
6.7.	Avishold mv.	42
6.8.	Samarbejde med sociale myndigheder	44
6.9.	Vold mv.	44
6.10.	Præst m.fl.	45
6.11.	Selv mord og selvmordsforsøg	45
6.12.	Information af de indsatte	45
6.13.	Egne genstande mv.....	49
6.14.	Forskellig praksis hos personalet.....	51
7.	Samtaler med indsatte	52
8.	Gennemgang af rapporter	52
8.1.	Lidt om sagerne og retsgrundlaget	53
8.2.	Sagen vedrørende for sen hjemkomst fra udgang.....	60
8.3.	Forhørs celleanbringelse/midlertidig udelukkelse fra fællesskab	64
8.4.	Begrundelse.....	66
8.5.	Klagevejledning	68
8.6.	Konfiskation.....	69
8.7.	Kompetence.....	69
8.8.	Ophør og ugentlige overvejelser	71
9.	Opfølgning.....	72
10.	Underretning.....	72

1. Indledning

Som led i ombudsmandens almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere den 7. oktober 2003 inspektion af Arresthuset i Frederikshavn. Til stede under inspektionen var vicepolitimesteren i Frederikshavn, arrestforvareren, overvagtimesteren, arresthusets tilidsmand og yderligere en fængselsfunktionær. I forbindelse med inspektionen modtog jeg rapportmateriale til gennemgang, jf. pkt. 8 nedenfor.

Ombudsmanden har en gang tidligere – i 1995 – foretaget inspektion af Arresthuset i Frederikshavn. Redegørelsen fra denne inspektion er ikke optaget i Folketingets Ombudsmands beretning.

Inspektionen den 7. oktober 2003 bestod i samtaler med arresthusets ledelse m.fl., jf. ovenfor, en rundgang i arresthuset og samtale med en enkelt indsat om generelle forhold.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Frederikshavn, Politimesteren i Frederikshavn og Direktoratet for Kriminalforsorgen med henblik på eventuelle bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Politimesteren i Frederikshavn har i brev af 7. januar 2004 henvist til og fremsendt arresthusets brev af 6. januar 2004 hvori er fremsat enkelte bemærkninger til den foreløbige rapport. Det som arresthuset har anført, er indarbejdet i denne rapport. Direktoratet for Kriminalforsorgen har ikke fremsat bemærkninger vedrørende de faktiske forhold.

2. Bygningmæssige forhold mv.

Arresthuset i Frederikshavn ligger i byens centrum. I forhuset som vender ud mod en af byens travle hande­lsgader, befinder sig dels nogle af arresthusets administrationslokaler mv., dels byens domhus. I baghuset er arresthusets cellegange, værksteder mv.

Den ældste del af arresthuset er fra 1842. I begyndelsen af 1960'erne blev arresthuset udvidet med en tilbygning. Bygningerne, der er i to etager, har gulmalede facader og rødt tegltag. De fremstod velholdte. Der er kælder under cellegangene. Adgang til arresthuset opnås enten via domhuset eller fra arresthusets gård som er tilgængelig via en port i forhuset. Langs baghusets bagside er der mur. Rundt om arresthuset er der privat beboelse.

Arresthuset har plads til 23 indsatte. Der er 21 enkeltmandsceller og en dobbeltcelle. Derudover har arresthuset et besøgslokale, et motionsrum, et billardrum, et lægeværelse/skolestue, værkstedsfaciliteter og en observationscelle.

Cellerne i arresthuset er fordelt med ni i stueetagen og 13 på 1. sal. I stueetagen er endvidere wc, gangmandskøkken og rengøringsrum, besøgslokale, lægeværelse/skolestue, administration og personalefaciliteter. På 1. sal er der bad og wc og en reol som udgør arresthusets bibliotek, samt et advokatværelse. I kælderen er indrettet værksted, lagerrum, motionsrum, billardrum, vaskerum med bruseniche og observationscelle.

I forbindelse med inspektionen besøgtede jeg et antal celler og samtlige fælleslokaler i arresthuset. Langt de fleste områder i arresthuset var ryddelige og pænt rengjorte. Overordnet set fremstod arresthuset særdeles velholdt.

Cellegangene er lyse og rummelige. Væggene er malet hvide, døre, trappegelændere og vægpaneler er malet i klare farver. Der er linoleum på gulvet. På dørene er opsat moderne metal­skilte med cellenumre hhv. lokalebetegnelser. På væggene er der indrammede plakater og malerier samt opslagstavler hvor der var opslag om bl.a. ugens menu, indkøb af grillmad og

tidspunkter hvorpå motionsrummet kan benyttes. Der var velpassede grønne planter på gangene.

Både i stueetagen og på 1. sal er cellerne placeret på den side af gangen der vender ud mod det ubenyttede område mellem huset og muren. På den anden langside er der wc, bad mv. samt en åben trappe foran en sektion med store vinduer.

På en del af celledørene havde de indsatte viklet håndklæder omkring dørhåndtag og lås for at undgå at dørene smækkede. At de indsatte således i princippet havde adgang til at bevæge sig frit rundt i arresthuset, medvirkede til at skabe en fornemmelse af liv i huset. Det blev oplyst at det dagligt på basis af klientellets sammensætning og stemningen i arresthuset vurderes om der er behov for at låse dørene til cellerne i dagtimerne, men at det generelt ikke giver anledning til uro at dørene er åbne.

2.1. Cellerne

2.1.1. Almindelige celler

Der er som nævnt 21 enkeltmandsceller og en tomandscelle i arresthuset. Hertil kommer en observationscelle. I forbindelse med inspektionen besigtigede jeg cellerne 2, 4, 8, 13, 16 og celle 19 som er arresthusets tomandscelle, efter mit valg.

Enkeltmandscellerne er ca. 9 m², tomandscellen ca. 12 m². Cellerne var generelt velindrettede og i pæn stand. Der er et højsiddende vindue med gardiner. I den ene side af vinduet er en kraftig, perforeret metalplade som giver mulighed for udluftning. Vinduerne på 1. sal var meget snavsede, og det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at dette skyldes at arresthuset ikke har kunnet finde en løsning på hvorledes vinduerne kan vaskes. De bygningsmæssige forhold giver således ikke mulighed for at køre en kran ind på området mellem bygningen og muren, og arresthuset finder det ikke

tilrådeligt at opstille stillads grundet risikoen for fangeflugt. At nå vinduerne ved hjælp af en stige er ikke realistisk.

I nogle af cellerne var også udluftningsristen i vinduets ene side snavset.

Under den afsluttende samtale i arresthuset tilkendegav jeg at der bør findes en løsning med hensyn til vask af vinduerne som er meget snavsede, og jeg bad arresthuset om på ny at overveje dette spørgsmål nærmere.

Jeg beder arresthuset om at meddele mig resultatet af disse overvejelser. Jeg går ud fra at der ikke er problemer med hensyn til rengøring af udluftningsristene, og at de rengøres når der er behov for det.

Inventaret i enkeltmandscellerne indbefatter som minimum en briks med ryghynde eller en seng, klædeskab, bord og stol samt en reol med en hylde og et overskab monteret på skinner. Arresthuset har sat bordben på bordpladen som også er fastgjort på skinnerne på væggen, idet pladen ifølge arresthuset ellers ikke holder. I flere af de besigtigede celler var der endvidere en indstillelig arbejdsstol uden hjul. Det blev oplyst at der generelt udleveres en arbejdsstol til de indsatte som har celledarbejde. I alle de besigtigede celler er der en hængelampe i ph-stil som ikke hører til kriminalforsorgens møbelsortiment. Det blev oplyst at arresthuset selv har fundet lamperne og indkøbt dem for egne midler. Der er endvidere en arkitektlampe og en sengelampe.

Tomandscellen er møbleret på samme måde som enkeltmandscellerne, blot er der en køjeseng med mulighed for at hæve hovedgærdet og to skabe mv.

I alle cellerne er der en vask med spejl over. Der er fliser på væggen ved vasken. Der er kun koldt vand på cellerne. Radiatoren er placeret ved siden af døren. Der er røgmelder i loftet. Gulvet er beklædt med linoleum. Der er el-kedel som standardudstyr. Der fandtes tv på alle de besøgtede celler. Mange steder var kedel og tv placeret på en lille skråhylde som er sat op i et af hjørnerne ved endevæggen.

Endvidere er der i hver celle en lille køletaske som er de indsattes eneste mulighed for at få nedkølet deres købmandsvarer. Jeg henviser herom til pkt. 6.4.

I forbindelse med besøgtelsen af besøgsrummet oplyste arresthuset at arresthuset efter en samtale med direktoratet i foråret 2001 fik nyt møblement til cellerne på den ene etage.

Vedligeholdelsesstandarder var generelt god i de celler som jeg besøgtede. Celleinventaret var generelt i bemærkelsesværdigt pæn stand, også selv om det tages i betragtning at arresthuset efter det oplyste udskiftede en del af inventaret (på den ene etage) to år forud for inspektionen. Dog var nogle af cellerne fortsat indrettet med kriminalforsorgens gamle, hvidmalede metalsenge med tremmegærder som i dag forekommer antikverede og giver fængselspræg. Jeg går ud fra at disse senge vil blive udskiftet når der er økonomisk mulighed for det. Cellerne fremstod endvidere overvejende pænt rengjort. Jeg har således ingen bemærkninger til de besøgtede cellers vedligeholdelses- og rengøringsmæssige stand, og heller ingen bemærkninger til inventaret i disse celler.

2.1.2. Observationscelle

Arresthusets observationscelle er placeret i kælderen i den ene ende af den gang hvor arresthusets værksteder og fritidslokaler er indrettet. Cellen er ca. 6 m². Der er en briks med vinylbetræk og et bord med bæk. Møblerne er fastboltede. Gulvet er belagt med linole-

um. Der er et højsiddende vindue med matteret panserglas. I loftet er der en brandmelder og en lampe i form af en pære indlejret bag en glasplade i loftet. Over døren er en udluftningsrist. Der var ridset i døren.

Adgang til cellen opnås via en lille mellemgang. I et separat rum er der wc, håndvask og hylde til opbevaring.

Det blev oplyst at cellen yderst sjældent benyttes, og at den ikke havde været i brug inden for det seneste år forud for inspektionen. Arresthuset mener dog at det har en vigtig signalværdi over for de indsatte at arresthuset råder over en observationscelle som kan tages i brug om nødvendigt.

Observationscellen giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.2. Øvrige rum mv.

2.2.1. Toiletter

Der er et toilet i stueetagen og et på 1. sal til de indsatte. Begge har fliser på gulv og vægge. Der er vask og spejl og en hylde med rensesvæske og tilhørende vejledninger. Der var beholdere med flydende sæbe og stofhåndklæder på toiletterne. Det blev oplyst at stofhåndklæderne skiftes to gange om dagen.

Jeg er bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen den 26. marts 2003 har udsendt en generel henstilling til samtlige kriminalforsorgens institutioner om at udskifte håndsæbe og håndklæder med hhv. flydende håndsæbe og engangshåndklæder eller håndklæderuller. Jeg er endvidere bekendt med at direktoratet som en opfølgning herpå har sendt en skrivelse af 3. juli 2003 til

institutionerne. Det fremgår af denne skrivelse at enkelte institutioner i anledning af direktoratets henstilling har tilkendegivet at de på grund af de udmeldte rådighedsbeløb har vanskeligt ved at efterkomme henstillingen. Direktoratet har efter omstændighederne taget dette til efterretning, men har samtidig understreget at direktoratet lægger vægt på at henstillingen indgår i overvejelser i forbindelse med planlægningen af den fremtidige ressourceanvendelse.

Arresthuset er bekendt med denne henstilling, men mener at det hygiejnemæssigt må være lige så godt at udskifte håndklæderne to gange dagligt som at benytte engangshåndklæder.

Jeg er ikke umiddelbart enig heri, men inden jeg tager endelig stilling hertil, beder jeg om direktoratets bemærkninger til spørgsmålet.

Toiletrummet i stuen blev renoveret i slutningen af 1990'erne. Toiletrummet på 1. sal blev renoveret i forbindelse med etableringen af det tilstødende baderum i slutningen af 2000. Rummene var i pæn stand.

Ud over toiletrummene er der toilet i tilknytning til arbejdspladserne i kælderen og en toilet niche i rengøringsrummet ved siden af gangmandskøkkenet på stueetagen. Det blev oplyst at dette toilet sjældent benyttes.

2.2.2. Baderum

Baderum for alle de 23 indsatte er placeret på 1. sal. Der er en opmuret bruseniche og en bæk hvor man kan lægge sit tøj. Badet

blev etableret i slutningen af 2000 i forbindelse med nedlæggelsen af arresthusets tremandscelle.

Baderummet var rent, og luften i rummet var frisk. Loftet var lidt mærket af fugt.

Der er endvidere mulighed for at tage bad i vaskerummet i kælderen hvor der er en opmuret bruseniche i den ende af lokalet som er længst fra døren og nærmest vinduet. Brusenichens fliser og armatur er lidt mærket af alder og slid, og der er fugtskjolder i loftet. Lokalet som helhed forekommer endvidere rodet og har præg af at det benyttes til andre formål end personlig hygiejne (vaskerum, jf. pkt. 2.2.3.), og at det befinder sig i umiddelbar nærhed af arbejdspladserne. På tidspunktet for inspektionen trængte der således til at blive gjort rent i lokalet.

Arresthuset finder at badeforholdene i kælderen er uacceptable, dels fordi brusenichen trænger til istandsættelse, dels fordi det er uhensigtsmæssigt at de indsatte skal tage bad i et lokale som også benyttes til andre formål. Arresthuset ønsker mulighed for at ombygge lokalet således at der etableres separat bad og toilet samt et forrum til tøjvask. Arresthuset har ikke sendt en skriftlig ansøgning herom til direktoratet, men arresthuset har talt med direktoratet om muligheden for at få midler til ombygningen, herunder istandsættelse af brusenichen og etablering af afløb til toilet og håndvask. Renovering og ombygning kan ikke laves som et projekt i arresthuset med arbejdskraft fra de indsatte, men kræver håndværkere udefra.

I rapporten vedrørende min inspektion af Arresthuset i Hjørring i 1998 udtalte jeg at ét baderum til 23 indsatte efter min opfattelse

ikke er tilstrækkeligt. (Dette arresthus har nu fået et ekstra baderum).

Jeg er enig i at badeforholdene i kælderen ikke er acceptable, og efter min opfattelse har arresthuset derfor reelt kun ét bad til arresthusets 23 indsatte – hvilket, som det fremgår, efter min opfattelse er utilstrækkeligt. Jeg støtter derfor arresthusets ønske om ombygning/renovering af vaskerummet.

Hvis arresthuset ikke mener selv at kunne afholde (alle) udgifterne til en sådan ombygning/renovering, henstiller jeg derfor til arresthuset at indgive en egentlig skriftlig ansøgning til direktoratet herom, og jeg beder om underretning om hvad der videre sker i den anledning.

2.2.3. Vaskerum

Vaskerummet er (som det fremgår af pkt. 2.2.2.) placeret i kælderen på samme gang som arresthusets værksteder og fritidslokaler. Lokalet er smalt, aflangt og delvist flisebeklædt. Der er en vaskesøjle, et foldebord, en stålvask og diverse rengøringsremedier. I den ende som er længst fra døren og nærmest vinduet, er der en opmuret bruseniche, jf. pkt. 2.2.2.

Lokalet trænger i nogen grad til istandsættelse – bl.a. manglede der fliser flere steder på væggene. På tidspunktet for inspektionen trængte lokalet endvidere til at blive gjort rent.

Vaskemaskine, tørretumbler og vaskepulver stilles gratis til rådighed for de indsatte, jf. pkt. 6.4.

2.2.4. Besøgsrum

Arresthusets besøgsrum er placeret i stueetagen inden for det sikrede område i den ene ende af cellegangen. Der er etableret en dør på

tværs af gangen mellem besøgsrummet og det område hvor de indsatte normalt færdes. Denne del af cellegangen kan således omdannes til et forrum for de besøgende. Der er et skab på gangen til brug for de besøgende. Der er ikke toilet tilknyttet besøgsrummet. Der er dog en håndvask i rummet.

Besøgsrummet er ca. 10 m² og møbleret med et lavt, firkantet bord i træ med en sort skiferplade, tre lænestole og en briks. Briksen og lænestolene er beklædt med sort vinyl. Briksen har ingen ryghynde. Der er spraglede gardiner for vinduet. Ruderne er ikke matterede, men det blev oplyst at det ikke er muligt for uvedkommende at se over arresthusets mur og ind i lokalet. Endevæggen er malet i en mørk, rød farve, de øvrige vægge er gullige. Der hang enkelte indrammede blomstermotiver på væggene. Rummet oplyses af to lamper monteret oppe under loftet midt i lokalet – den ene har matteret glasskærm, den anden er et indfattet lysstofrør. Det blev oplyst at arresthuset ikke har turdet opsætte en hængelampe i rummet pga. hængningsfare i forbindelse med rummets alternative funktion som visitationslokale. Arresthuset har en lampe på lager som vil kunne sættes op.

Idet jeg henviser til det anførte nedenfor hvorefter bl.a. besøgslokalets belysning efter min opfattelse er institutionspræget og medvirkende til at lokalet ikke lever op til kravene om en naturlig og venlig besøgsatmosfære, beder jeg om direktoratets bemærkninger til det oplyste om årsagen til at arresthuset ikke ønsker at opsætte en hængelampe i rummet.

I et skab på væggen opbevares lagner og kondomer foruden kaffe, te, engangskrus mv. Oven på skabet stod en elkedel, et askebæger og en kunstig blomst. I et skab på gangen uden for lokalet opbevares et begrænset udvalg af legetøj (træklodder) som besøgende børn kan benytte.

Lokalets inventar og belysning er institutionspræget. Skønt der er etableret udsugning ved vinduet, lugtede der på tidspunktet for inspektionen af sur røg i lokalet, og det fremgik tydeligt af vægge og loft at der bliver røget meget i lokalet. Det blev oplyst at lokalet sidst blev malet i april 2003.

Det blev oplyst at arresthuset mundtligt har søgt direktoratet om midler til at udskifte inventaret i bl.a. besøgsrummet, og at arresthuset tillige ønsker at etablere et toilet i tilknytning til besøgsrummet. Arresthuset har senest i foråret 2001 talt med direktoratet om nyt møblement, og arresthuset fik herefter som tidligere nævnt nyt møblement til cellerne på den ene etage. Jeg går ud fra at der heri ligger et afslag på midler til indkøb af nyt møblement til besøgsrummet.

Besøgslokaler i kriminalforsorgens institutioner skal efter § 3, stk. 1, i besøgsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 376 af 17. maj 2001) og § 48 i den nye varetægtsbekendtgørelse der trådte i kraft den 1. december 2003 (bekendtgørelse nr. 897 af 6. november 2003) ”så vidt muligt være indrettet på en sådan måde, at der skabes en naturlig og venlig besøgsatmosfære”. (Dette fulgte også før ikrafttrædelsen af den nye varetægtsbekendtgørelse af § 14 i direktoratets cirkulære af 19. december 1980 om varetægtsarrestanters adgang til besøg).

Besøgslokalet lever efter min opfattelse navnlig på grund af møbleringen og belysningen ikke op til kravene i besøgsbekendtgørelsen om at besøgslokaler så vidt muligt indrettes på en sådan måde at der skabes en naturlig og venlig besøgsatmosfære.

Jeg henstiller til arresthuset at indrette rummet på en sådan måde at det lever op til disse krav, og herunder udskifte briksen til en briks med ryglæn (eller montere et ryglæn på væggen) så briksen kan fungere som sofa.

Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

2.2.5. Undervisningslokale/lægeværelse

Arresthuset har et lokale der fungerer både som undervisningslokale og lægeværelse. Der er et stort skrivebord, et antal stole, skabe og en lægebriks samt vask og lægevægt. Under briksen er der kasser med bøger på forskellige sprog. På væggene hænger indrammede reproduktioner.

Arresthuset har ingen pc til undervisningsbrug pga. pladsmangel. Arrestforvareren mener ikke at der er plads til en pc i undervisningslokalet/lægeværelset. Jeg henviser til pkt. 3.4.

Lægejournalerne opbevares i en skuffe i lokalet som aflåses når det ikke benyttes af læreren eller lægen. Jeg henviser til pkt. 4.

2.2.6. Bibliotek

Arresthusets bibliotek udgøres af en reol som er opstillet på cell gangen på 1. sal. Reolen indeholder et mindre udvalg af bøger og tegneserier samt spil. Blandt bøgerne var kun enkelte titler på andre sprog end dansk. Det blev oplyst at de udenlandske bøger opbevares i undervisningslokalet fordi de indsatte ellers smider dem ud. Ved siden af reolen stod en papkasse med kasserede blade som de indsatte kunne forsyne sig fra.

Det blev oplyst at arresthuset også har hjemlånt et antal bøger på bl.a. engelsk som benyttes i undervisningen og derfor opbevares i kasser i lægeværelset/skolestuen.

Arresthuset har en aftale med biblioteket i Frederikshavn som gerne hjælper med at opfylde de indsatte ønsker om litteratur som ikke findes i arresthusets bibliotek. Biblioteket i Frederikshavn fornyer udvalget i arresthusets bibliotek to gange om året.

Jeg beder om en kopi af denne aftale.

Der var ikke noget bogkatalog. Arresthuset oplyste at arresthuset ville skaffe et bogkatalog.

Jeg har noteret mig at arresthuset vil fremskaffe et bogkatalog. Jeg kan i den forbindelse oplyse at direktoratet i sagen vedrørende min inspektion af Statsfængslet ved Nr. Snede har udtalt at bogkataloger "bør forefindes på alle biblioteker, således at også indsatte som ikke ved hvad de kunne tænke sig at læse, kan blive inspireret af bogkataloget og dermed gøre øget brug af biblioteket". Direktoratet har samtidig oplyst at det i tilfælde hvor bogkataloger eller lignende (alene) findes på bibliotekets hjemmeside, vil være tilstrækkeligt at der med jævne mellemrum udprintes et bogkatalog til brug på institutionens bibliotek.

2.2.7. Værksteder

Der er tre monteringsværksteder med plads til i alt ca. 13 indsatte i arresthusets kælder. Endvidere benyttes pool/billardrummet i arbejdstiden som monteringsværksted hvor der bliver lagt en plade henover billardbordet.

Arresthusets bestillingsopgaver indbefatter hovedsagligt montering af el-artikler og pakkearbejde.

I kælderen er der endvidere et par lagerrum. En mindre gård fungerer tillige som lager, jf. pkt. 2.2.8. I væggen mellem dette lager og det tilstødende værksted i kælderen er etableret en lem.

Værkstederne giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.2.8. Gårdtursarealer

Gårdtursarealet er anlagt på den side af bygningen som vender ud mod arresthusets baggård. Der er en stor og en lille gård på arealet hvortil der er adgang fra både stue- og kælderetagen. Gårdene er hhv. ca. 50 og 25 m². Der er separate indgange til gårdene som er adskilt af en murstensmur.

Gårdene er belagt med cement. Murene er malet gule, og det blev oplyst at de blev malet i år 2002. Der er mur på gårdenes tre sider. Ca. en tredjedel af gårdene er overdækket med plader af klar plast.

Den store gård er næsten kvadratisk. I den ende som er overdækket, er der opstillet to borde/bænkesæt og askebægre. På tidspunktet for inspektionen stod der endvidere en bordramme uden bordplade. Der lå lidt frugtaffald på jorden, og midt i gården var en stor vandpyt. Det blev oplyst at der førhen var et bed der hvor vandet samles, men at den tidligere arrestforvarer beordrede bedet fjernet efter at det blev konstateret at de indsatte havde plantet hampplanter. Der blev herefter lagt cement og etableret en faskine som har vist sig ikke at være tilstrækkeligt stor.

Som jeg tilkendegav under inspektionen, bør problemet med opsamlet vand som følge af den lille faskine søges afhjulpet. Jeg beder derfor arresthuset om (på ny) at undersøge mulighederne for afhjælpning af dette problem og meddele mig resultatet heraf.

Det blev oplyst at den lille gård sjældent benyttes til gårdtur. På tidspunktet for inspektionen var der paller og presenninger og en stor vandpyt i gården da der også her er problemer med faskinen.

Der stod også paller og andet til brug for værkstedet i passagen til gårdene, og en mindre gård som tidligere var beregnet til gårdtur, men stort set aldrig blev brugt hertil, er helt overdækket og fungerer nu alene som lager for arresthusets produktion. Arresthuset ønsker at indrette værksted i denne gård.

Gårdtursarealet var pænt vedligeholdt og forekom lyst, dets forholdsvis begrænsede udstrækning taget i betragtning.

Bortset fra ovennævnte bemærkning vedrørende ”gulvet” som står i kontrast til de flotte mure i gården, har jeg således ingen bemærkninger til gårdtursarealet.

Fra gårdtursarealet er der delvis adgang til indkig fra lejligheder i den omkringliggende bebyggelse. Arresthuset oplyste at en undersøgelse har vist at det ikke er muligt at skelne de indsattes ansigter mv. fra nabobygningerne pga. det trådnet som overdækker arealet. Arresthuset har en aftale med ejeren om at foretage afskærmning. Efter at der er oprettet et kondicenter i en nærliggende bygning, har arresthuset monteret en plade for indgangen til gården til venstre så der ikke er mulighed for indkig fra kondicenteret.

2.2.9. Motionsrum

Arresthuset har et motionsrum i kælderen. Lokalet er udstyret med fem træningsmaskiner – løbebånd, cykler og en stepmaskine som alle så helt nye ud. Arresthuset oplyste at arresthuset havde fået nogle midler fra velfærdskontoen, men selv havde betalt det meste af beløbet til indkøb af motionsredskaberne. Arresthuset havde været på forskellige messer.

Der er tillige en romaskine som der var vejledning til, en vægtbænk og et antal mindre håndvægte. På en af væggene er malet en humoristisk gengivelse af en vægtløfter. På en anden væg er der monteret spejle. På en papkasse på gulvet stod en ghettoblaster.

Det blev oplyst at rummet benyttes meget, men at de indsatte føler en høj grad af ansvarlighed for at rummet forbliver pænt, og at maskinerne vedligeholdes.

Rummet er velholdt og giver mig således ikke anledning til bemærkninger.

2.2.10. Pool/billard

Ved siden af motionsrummet er arresthusets pool/billardrum hvor der også er mulighed for at spille dart. I arbejdstiden benyttes lokalet som værksted. Rummet og inventaret var velholdt. Væggene i lokalet er udsmykket med vægmalerier af pool-baller.

Der kan være to indsatte ad gangen i pool/billardrummet.

Når rummet benyttes som værksted, dækkes billardbordet med spånplader og fungerer som arbejdsbord. Lokalet blev besøgt både i og uden for arbejdstiden.

Dette rum giver mig heller ikke anledning til bemærkninger.

2.2.11. Øvrige rum

I forbindelse med inspektionen besøgte jeg endvidere køkkenet samt rengøringsrummet i stueetagen. Køkkenet er standardmæssigt indrettet med mulighed for opvarmning af den dybfrosne mad fra

Statsfængslet ved Sdr. Omme samt opvask. På gangen uden for køkkenet står en kummefryser.

Jeg besøgte også et advokatværelse som tilhører retten, på 1. sal. Værelset er placeret uden for arresthusets sikrede område, men det blev oplyst at indsatte aldrig opholder sig i værelset alene.

Der er et bord og stole. Der var meget snavset, og det blev oplyst at rengøringen af lokalet ikke varetages af arresthuset, men af et rengøringsselskab.

Jeg besøgte tillige vagtlokalerne som er beliggende inden for det sikrede område for enden af cellegangen i stueetagen, og som blev etableret i forbindelse med nedlæggelse af en tremandscelle. Der er tale om to rum hvoraf det ene er etableret i den gamle tremandscelle, det andet ved inddragelse af den sidste del af gangarealet. I døren ud til gangen er en rude hvorfra det er muligt at overvåge gangarealet. Fra det andet lokale er der udgang til en lille terrasse. Der er endvidere monitorer.

I tilknytning til lokalet er der bad og toilet til de ansatte i arresthuset.

Som nævnt under pkt. 2 fremstod arresthuset overordnet set særdeles velholdt, og langt de fleste områder i arresthuset var ryddelige og pænt rengjorte. Møblementet var også generelt set i en god vedligeholdelsesmæssig stand. Cellegangene er rummelige og cellerne forholdsvis store, og der er gode arbejds- og fritidslokaler.

3. Arbejde, fritid og undervisning

3.1. Arbejde

Arbejde tilbydes enten i arresthusets værksteder i kælderen, herunder bil-lardrummet som (kan) anvendes som værksted, eller som celloarbejde. På værkstederne er der samlet plads til ca. 13 indsatte.

Der er normalt ikke arbejdsfællesskab på cellerne. Arresthuset har tidligere forsøgt sig med arbejdsfællesskab på cellerne, men det er efter arresthusets opfattelse ikke praktisk muligt. Jeg går ud fra at arresthuset hermed sigter til at der ikke er plads til to indsatte og arbejdsmaterialer på cellen på en gang.

Om fællesskab, herunder arbejdsfællesskab, henviser jeg til pkt. 3.3.

Arresthuset har stort set altid fuld beskæftigelse. På tidspunktet for inspektionen arbejdede de indsatte på værkstederne seks dage om ugen, og de indsatte vil gerne arbejde over.

Arbejdsopgaverne i arresthuset er primært pakke- og montageopgaver, såsom samling af ledningsholdere og el-montering. De større monteringsarbejder foregår på værkstederne, resten i cellerne. Arresthuset har desuden to gangmænd (en køkkengangmand og en rengøringsgangmand). På tidspunktet for inspektionen samlede de indsatte på værkstederne varmeblæsere og batteridrevne juletræslys.

Jeg har ingen bemærkninger til det oplyste om de arbejdsmæssige forhold.

Værksteds- og celloarbejdet er på akkord. Ved en normal arbejdsindsats kan de indsatte uden problemer holde de udmeldte timelønninger. Nogle indsatte

kan tjene op til 1000 kr. om ugen. De indsatte vil som nævnt gerne arbejde over og tjener næsten så meget at de skal betale for deres ophold i arresthuset.

Under inspektionen talte jeg med en indsat som var utilfreds med at der er forskel på hvor meget de indsatte kan tjene, alt efter om de er beskæftiget på et af værkstederne eller på cellen. Jeg forelagde dette for ledelsen der oplyste at arresthuset forsøger at få celledarbejde som kan give de indsatte en bedre indtjening. Problemet er at meget af det arbejde som de indsatte kan tjene godt på at udføre, ikke kan udføres på cellerne, men alene i værkstederne. De indsatte der arbejder på cellerne, har til gengæld i modsætning til de indsatte på værkstederne, mulighed for at tjene ekstra ved at arbejde i fritiden. Det er muligt at søge arbejde i kælderen når der er ledigt.

Det fremgår af § 7, stk. 2, i beskæftigelsesbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 372 af 17. maj 2001) at institutionen skal tilstræbe at fastsætte akkorden således at der ved en normal arbejdsindsats kan opnås et vederlag der svarer til vederlaget til de timelønnede uden tillæg (for 2003 7,43 kr. i timen, jf. bekendtgørelse nr. 927 af 19. november 2002 om satser for vederlag). Af bestemmelsens 2. pkt. fremgår det at der ved akkordarbejde højst kan udbetales et vederlag der svarer til det dobbelte af vederlaget til de timelønnede uden tillæg.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse om fastsættelsen af akkorderne i arresthuset og om direktoratets bemærkninger hertil.

Direktoratet har tidligere (i en udtalelse af 16. september 2002 i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Hillerød) udtalt følgende:

”...

Direktoratet finder det videre væsentligt at sikre, at så mange forskellige indsatte som muligt kan få adgang til beskæftigelse i arresthusets værksted. Direktoratet har på denne baggrund anmodet arrestinspektøren om at overveje, om det for eksempel gennem indførelse af rotationsordninger eller lignende blandt de indsatte vil være muligt at tilsikre, at dette mål kan tilgodeses.

...”

(Der er endnu ikke taget endelig stilling til dette spørgsmål i sagen).

I en betænkning om beskæftigelsen af de indsatte som direktoratet udsendte i oktober 2002, anfører beskæftigelsesudvalget side 82 bl.a. følgende:

”Vedrørende produktionsområdet anbefales, at de eksisterende værkstedsfaciliteter tilstræbes udnyttet optimalt, herunder ved at så mange indsatte som muligt får adgang til beskæftigelse på værksted eller andet sted uden for cellen. Udvalget foreslår, at der i det omfang, det ikke er muligt at beskæftige alle indsatte på værksted, etableres rokeringsordninger, så for eksempel halvdelen af arbejdsdagen tilbringes på værksted, mens der i den resterende tid arbejdes i cellen.”

I sagen vedrørende min inspektion af Statsfængslet Renbæk har jeg bedt om underretning om direktoratets stillingtagen til udvalgets betænkning. Direktoratet har senest den 27. oktober 2003 oplyst at denne stillingtagen forventes at foreligge i starten af 2004.

Selv om arresthuset kan beskæftige (helt) op til 13 indsatte på værkstederne, beder jeg – også i lyset af klagen over forskel på hvad de indsatte kan tjene ved henholdsvis værkstedsarbejde og celloarbejde – arresthuset om at overveje mulighederne for at indføre en rotationsordning eller lignende og meddele mig resultatet af disse overvejelser.

3.2. Fritid

Det fremgår af arresthusets husorden at de indsatte i fritiden har mulighed for at benytte arresthusets kondirum eller billard/poolrum, og at reservation af lokalerne kun kan ske i forbindelse med gårdtur. Om tidspunkterne for benyttelse af lokalerne mv. henviser jeg til pkt. 3.3. Indsatte i celler med ulige numre har fortrinsret til lokalet i ulige uger, og indsatte i celler med lige numre har fortrinsret i lige uger.

Herudover er der cellefællesskab og fællesskab i forbindelse med gårdtur. Om tidspunkterne herfor henviser jeg til pkt. 3.3. De indsatte kan låne forskellige spil af arresthuset til at tage med ind på cellen. Fordi der almindeligvis afholdes gårdtur for alle arresthusets indsatte på samme tid, er der ikke mulighed for boldspil i gården.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om der har været fremsat ønske om boldspil i gården, herunder f.eks. opsætning af en basketkurv. Da den ene gård (til højre for udgangen til gårdtursarealet) ikke anvendes, beder jeg tillige arresthuset om at oplyse om mulighederne for at benytte denne gård til (visse former for) boldspil.

Om sommeren hænder det at samtlige indsatte har mulighed for at tilbringe en grillaften i gården; dette skete mindst fire gange i sommeren 2003. Alle indsatte kunne deltage, og grillaftenerne blev afviklet uden problemer.

Arresthuset råder over PlayStation, men kun til brug for de isolerede. Om udlevering af PlayStation henviser jeg til pkt. 6.14.

Jeg har ingen bemærkninger til de (indendørs) fritidstilbud der findes i arresthuset.

3.3. Fællesskab

Der er arbejdsfællesskab på værkstederne, men normalt ikke på cellerne. Som tidligere nævnt kan der være op til 13 indsatte beskæftiget på værkstederne.

Ifølge husordenen har de indsatte mulighed for at have fællesskab i fritiden på hverdage mellem kl. 17.30 og 21.30 og på lørdage, søndage og helligdage mellem kl. 14.00 og 21.30. I cellerne må der højst være to indsatte ad gangen. Celledørene kan i fællesskabstiden være åbne efter personalets anvisning. De indsatte kan fra dag til dag vælge at have cellefællesskab med en (anden) indsat.

Jeg går ud fra at det anførte i husordenen om at der højst må være to indsatte sammen under cellefællesskab, også omfatter tomandscellen, men at de indsatte på denne celle har mulighed for fællesskab med en tredje indsat når blot dette foregår på dennes enkeltmandscelle. For en ordens skyld beder jeg dog arresthuset om at oplyse nærmere om hvordan fællesskab for de indsatte på tomandscellen praktiseres.

Fritidsaktiviteterne (kondirum og billard/poolrum) kan benyttes på hverdage mellem kl. 16.00 og 21.00 og på lørdage, søndage og helligdage mellem kl. 10.00 og 11.00 og igen mellem kl. 14.00 og 21.00. Der må højst være to indsatte ad gangen i hvert rum. (Tidligere måtte der være fire ad gangen, men på grund af nogle voldsepisoder blev dette af sikkerhedsmæssige grunde ændret til to ad gangen).

Der er en times gårdtur hver dag, på hverdage mellem kl. 16.00 og 17.00 og på lørdage, søndage og helligdage mellem kl. 13.30 og 14.30. Alle indsatte kan som tidligere nævnt være sammen under gårdtur.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har den 16. juli 2002 udsendt nye regler mv. (bekendtgørelse nr. 573 af 5. juli 2002 og vejledning nr. 71 af 5. juli 2002) om de indsatte adgang til fællesskab med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Bekendtgørelsen der trådte i kraft den 1. august 2002, indeholder blandt andet et nyt kapitel om fællesskab i arresthusene. Af direktoratets udsendelsesskrivelse af 16. juli 2002 vedrørende fællesskab i arresthusene fremgår blandt andet følgende:

”Strafudståelsen må ikke medføre yderligere begrænsninger i den dømtes tilværelse, end hvad der er nødvendigt for at fuldbyrde straffen, jf. også straffuldbyrdslovens § 4. Endvidere indebærer normaliseringsprincippet bl.a., at forholdene i fængsler og arresthuse skal indrettes, så de så vidt muligt svarer til forholdene udenfor. Dette princip taler for, at de indsatte har adgang til fællesskab i videst muligt omfang.

Hertil kommer, at Folketingets Ombudsmand i forbindelse med sin inspektionsvirksomhed har rejst spørgsmålet herom. Endvidere har Europarådets Torturkomité påpeget vigtigheden af, at alle indsatte, herunder varetægtsarrestanter, har mulighed for at tilbringe en rimelig del af dagen udenfor cellerne beskæftiget med fornuftige aktiviteter af varierende karakter (fællesskabsaktiviteter, uddannelse, sport og meningsfyldt erhvervsfagligt arbejde).

Reglerne er således udfærdiget på baggrund af en afvejning af dels hensynet til at give indsatte adgang til fællesskab i videst muligt omfang, dels hensynet til orden og sikkerhed samt de bygningsmæssige forhold, som i mange arresthuse f.eks. indebærer, at der ikke er egentlige fællesskabsrum. Hertil kommer de særlige sikkerhedsmæssige problemer som følger af, at visse arresthuses størrelse og bygningsmæssige forhold er således, at muligheden for akut tilkald af ekstra personale i forbindelse med f.eks. uro blandt de indsatte, der har fællesskab, er begrænsede.

Udgangspunktet er, at der i det omfang, der er bygningsmæssige muligheder herfor, skal indrettes fællesskabsrum m.v. i arresthuset, og at de indsatte i givet fald kan få adgang hertil i det omfang, det under hensyn til forholdene i den enkelte institution skønnes ordens- og sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Hvis der ikke er adgang til fællesskab i fællesskabsrum m.v., skal der være adgang til styret cellefællesskab. Ved styret cellefællesskab forstås, at det er institutionen, som konkret afgør mellem hvilke indsatte, der kan være cellefællesskab.

De regler om gennemførelsen af de indsatte adgang til fællesskab med andre indsatte, som arresthuset skal fastsætte i medfør af bekendtgørelsens § 2 og §§ 16-17 skal indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse. Hvis arresthuset efterfølgende fastsætter nye regler, skal disse ligeledes indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse.

Baggrunden for bestemmelsen om, at de lokale retningslinjer skal indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse, er, at direktoratet ønsker at følge dette område meget nøje. Det

er således hensigten, at en sådan godkendelsesprocedure skal medvirke til at sikre, at der under hensyntagen til de ordens- og sikkerhedsmæssige forhold i videst muligt omfang etableres fællesskab, og at der ikke eksisterer ubegrundede forskelle i arresthusenes regimer for fællesskab.”

Fra en anden inspektionssag er jeg bekendt med at direktoratet samlet har gennemgået alle arresthusenes retningslinjer for fællesskab i lyset af de nye regler om fællesskab i arresthusene og sammenholdt dem med henblik på at der ikke findes ubegrundede forskelle i arresthusenes regimer for fællesskab. Direktoratet har senest den 7. november 2003 orienteret mig om status i sagen. Direktoratet har oplyst at direktoratet forventer snarest at kunne påbegynde de individuelle tilbagemeldinger til de enkelte arresthuse, og at direktoratet løbende vil orientere mig når de enkelte arresthuses fællesskabsregler godkendes.

Når direktoratet har godkendt Arresthuset i Frederikshavns fællesskabsregler, beder jeg om underretning herom og om kopi af arresthusets endelige regler.

Med hensyn til arbejdsfællesskab fremgår det af pkt. 8 i vejledningen til fællesskabsbekendtgørelsen at det – hvis det ikke er muligt at beskæftige alle indsatte på fælles arbejdsrum – bør overvejes om der er mulighed for at indsatte kan arbejde samme to og to på en celle såfremt der er indsatte som ønsker det. Arresthuset skal i disse overvejelser være opmærksom på pladmæssige forhold, hygiejniske forhold, samt hensyn til brandsikkerheden. Arresthuset skal endvidere være opmærksom på risikoen for at den ene indsatte presses til at arbejde for den anden.

Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på det anførte om arbejdsfællesskab i vejledningen og ud fra de hensyn der er angivet heri overvejer konkrete ønsker om arbejdsfællesskab.

3.4. Undervisning

Arresthuset er tildelt 174 undervisningstimer om året og alle timer udnyttes. Ifølge arresthusets ajourførte besvarelse af den spørgeskemaundersøgelse som ombudsmanden iværksatte i 1997 vedrørende forholdene i alle arresthuse bruger arresthuset endda flere timer end der er tildelt. Læreren kommer i arresthuset en gang om ugen i 3½-4 timer, og hun synes indimellem at hun har travlt.

Jeg kan til orientering oplyse at jeg i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Randers har bedt direktoratet om at oplyse hvorledes antallet af undervisningstimer udregnes for de enkelte arresthuse, herunder hvilke faktorer der indgår i beregningsgrundlaget.

Undervisningen foregår enten i det kombinerede læge- og undervisningslokale eller på cellerne. Der kan undervises i almindelige skolefag fra 1.-10. klasse, men der undervises primært i dansk. Læreren kan også formidle spanskundervisning. De indsatte bliver stillet hjemmeopgaver som gennemgås ugen efter.

Tilbuddet om undervisning er åbent for alle indsatte. Det fremgår af husordenen at læreren kommer hver onsdag, og at ønske om undervisning og uddannelse kan fremsættes på anmodningsseddel.

Arresthuset har ikke nogen pc til undervisningsbrug. Arresthuset mener ikke at der er plads til en pc, og ønsker derfor ikke at få en pc. Jeg tilkendegav under inspektionen at der efter min umiddelbare opfattelse er plads til en pc i det lokale der anvendes til såvel lægefremstilling som undervisning. Arresthuset var ikke enig heri.

I den tidligere omtalte betænkning om beskæftigelsen af de indsatte som direktoratet udsendte i oktober 2002, peger beskæftigelsesudvalget (i forbin-

delse med en anbefaling om at flere indsatte tilbydes undervisning under ophold i arresthus) på at der også i arresthusregi bør ske en opprioritering af anvendelse af it i undervisningen (samt i beskæftigelsen i øvrigt), jf. side 29 i betænkningen. På side 77 i betænkningen er om opprioritering af it som selvstændigt fag anført følgende:

”Den rivende udvikling inden for informationsteknologien præger i stigende grad vores hverdag både arbejdsmæssigt og i privatsfæren. Færdigheder inden for IT vil således i stigende grad være nødvendige for, at den enkelte fremover kan begå sig både på arbejdsmarkedet og i samfundet i det hele taget.

På den baggrund finder udvalget, at der snarest muligt bør ske en generel opprioritering af IT-undervisning som en selvstændig fagdisciplin og ikke kun som en integreret del af den øvrige undervisning i fængslerne. Udvalget er opmærksom på, at dette forslag på en række af institutionerne vil forudsætte investering i ny teknologi samt eventuelt også opkvalificering af lærere til at forestå IT-undervisningen.”

Jeg afventer som nævnt under pkt. 3.1. underretning fra direktoratet om direktoratets stillingtagen til udvalgets betænkning som forventes at foreligge i starten af 2004.

Det er (også) min opfattelse at de indsatte så vidt muligt bør have mulighed for at benytte pc i undervisningen. Jeg beder derfor arresthuset om (på ny) at overveje at anskaffe en pc til opstilling i læge-/undervisningslokalet. Som jeg oplyste under inspektionen, har ombudsmands-embedet foræret Direktoratet for Kriminalforsorgen et antal brugte pc'er til brug i kriminalforsorgens institutioner, og arresthuset har derfor mulighed for at fremsætte ønske over for direktoratet om et få en af disse pc'er.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvad der videre sker vedrørende spørgsmålet om anskaffelse af en pc til undervisningsbrug.

Fra en inspektion som jeg foretog af Arresthuset i Næstved den 24. september 2002, er jeg bekendt med at direktoratet i januar/februar 2002 iværksatte en evaluering af undervisningen i samtlige arresthuse. De væsentligste punkter i evalueringen var undersøgelse af undervisningstilbud, undervisningslokale(r), undervisningsmaterialer, forholdet mellem arbejde og undervisning, aflønning af indsatte der deltager i undervisning, og indkøb af undervisningsmaterialer.

Jeg beder om at blive underrettet om resultatet af denne evaluering for så vidt angår Arresthuset i Frederikshavn.

Jeg har noteret mig det oplyste ovenfor om at tilbuddet om undervisning er åbent for alle indsatte – hvilket jeg forstår også hentyder til isolerede indsatte og udlændinge. For en ordens skyld beder jeg dog arresthuset om at oplyse hvilke undervisningsmuligheder disse to grupper af indsatte har i arresthuset.

4. Lægebetjening mv. (og renevæske)

Arresthuset har som nævnt under pkt. 2.3.9. eget lægeværelse (som tillige bruges til undervisning). Arresthuset betjenes af en praktiserende læge fra byen, og han kommer en gang om ugen (ifølge husordenen hver onsdag), men (ifølge det ajourførte spørgeskema) tillige ved akutte lidelser. Arresthuset er bevilget to timers lægebetjening om ugen.

Arresthuset er tilfreds med lægebetjeningen. Arresthuset modtager ikke klager fra de indsatte over lægen, men nogle indsatte er nok indimellem utilfredse med at de ikke kan få den medicin de ønsker. Medicinudgifterne ligger på et rimeligt niveau, men måske nok en smule over niveauet i mange andre arresthuse.

I en sag som jeg af egen drift har rejst, har direktoratet oplyst at direktoratet vil analysere medicinudgiftsniveauet inden for arresthussektoren og tage kontakt til arresthuse hvis medicinudgifter overstiger hvad der umiddelbart måtte forventes.

Lægejournalerne opbevares som nævnt under pkt. 2.2.5. i en skuffe i det kombinerede undervisnings- og lægelokale som aflåses når det ikke benyttes af læreren eller lægen.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Vejle der opbevarede lægejournaler i et ikke-aflåst skab i et aflåst lægerum som hele personalet havde adgang til, udtalte direktoratet bl.a. følgende:

” ...

Sundhedsstyrelsen har i vejledning nr. 235 af 19. december 1996 om lægers pligt til at føre ordnede optegnelser med tilhørende vejledning fastsat, at lægejournaler skal opbevares forsvarligt, og det skal sikres, at uvedkommende ikke har adgang til optegnelserne. Cirkulæret med den tilhørende vejledning retter sig til landets læger. Lægen er ansvarlig for, at journalerne opbevares i overensstemmelse med Sundhedsstyrelsens retningslinier.

Lægen kan, jf. § 6, stk. 1, i lov om læger, benytte medhjælp. Lægen er ansvarlig for udvælgelsen, instruktion og tilsyn mv. samt for de handlinger, han bemyndiger medhjælpen til at foretage, forudsat at medhjælpen holder sig inden for bemyndigelsen.

I institutioner, hvor der hverken er læge eller sygeplejerske daglig, er det nødvendigt for lægen at have mulighed for at benytte medhjælp. På grund af personalets skiftende vagter vil alle medlemmer af det uniformerede korps kunne komme i en situation, hvor der er behov for at skaffe hjælp til en syg indsat. Derfor er det nødvendigt, at det vagthavende personale i konkrete situationer efter nærmere generel aftale med lægen har mulighed for at hente journalerne frem.

Direktoratet har i anledning af sagen kontaktet arrestforvareren, som har oplyst, at arkivskabet fremtidig holdes aflåst. Nøglen opbevares således, at den alene er tilgængelig for det personale, der fungerer som lægens medhjælp.

Direktoratet har samtidig anmodet arrestforvareren om at foranledige, at den aftale, der foreligger mellem arresthuslægen og arresthuset med hensyn til journaladgangen, nedfældes i skriftlige retningslinier fra arresthuslægen.

” ...

Jeg har over for direktoratet (i en anden sag) tilkendegivet at jeg forstår det anførte sådan at der efter direktoratets opfattelse bør være skriftlige retningslinjer fra lægen vedrørende journaladgang for de personer der fungerer som lægens medhjælp. Direktoratet er ikke kommet med bemærkninger hertil.

Da jeg går jeg ud fra at alle ansatte har nøgle til det kombinerede undervisnings- og lægeværelse, henstiller jeg til arresthuset fremover at opbevare lægejournalerne i aflåst skuffe/skab, og jeg beder arresthuset om at underrette mig om hvad der videre sker i den anledning.

Jeg beder endvidere arresthuset om at oplyse om der er udfærdiget skriftlige retningslinjer fra lægen om journaladgangen. I benægtende fald henstiller jeg til arresthuset at foranledige at lægen udfærdiger sådanne retningslinjer, og at underrette mig når det er sket.

Det fremgår af arresthusets ajourførte besvarelse af spørgeskemaundersøgelsen at medicin opbevares i aflåst skab i lægeværelset. Af besvarelsen fremgår det tillige at lægen bestiller medicin og afleverer eventuel restmedicin til apoteket med henblik på destruktion.

Af husordenen fremgår det at de indsatte skal indtage medicin i personalets påsyn.

Eventuelle stofmisbrugere blandt de indsatte nedtrappes med metadon eller resolid efter lægens ordination. Hvis en stofmisbruger er omfattet af en amtskommunal behandlingsplan, fortsætter behandlingen i arresthuset.

5. Belægning mv.

Arresthuset har som nævnt under pkt. 2 kapacitet til 23 indsatte i 21 enkeltmandsceller og en tomandscelle.

Af en belægningsoversigt som jeg fik tilsendt forud for inspektionen, fremgår det at der den 28. september 2003 var 22 indsatte i arresthuset, fordelt med 15 varetægtsarrestanter og 7 afsonere. En af de indsatte var udlænding uden dansk cpr.nr., og to indsatte var kvinder.

Arresthuset oplyste at der bortset fra sprogproblemer normalt ikke er problemer med indsatte af udenlandsk herkomst.

Arresthuset oplyste tillige at de kvindelige indsatte godt kan være i fred for de mandlige indsatte.

Arresthuset har kun sjældent unge (15-17-årige) indsatte og i givet fald kun i kort tid idet de hurtigt (inden for et halvt døgn) overføres til en sikret institution.

Arresthuset har jævnligt indsatte med rockerrelationer. Der er normalt ingen problemer forbundet hermed.

Arresthuset har tillige narkomaner som enten nedtrappes eller fortsætter en behandlingsplan i arresthuset, jf. pkt. 4.

Arresthuset oplyste at arresthuset på inspektionstidspunktet havde problemer med at komme af med afsonere – også til åbne anstalter. Nogle indsatte beder om at få lov til at afsone i arresthuset frem for i (f.eks.) Statsfængslet på Kragsskovhede. Arresthuset tager hensyn til sådanne ønsker hvis det er muligt.

Desuden oplyste arresthuset at de indsatte normalt kun indtil omtale i pressen i forbindelse med domsafsigelse kan skjule hvad de sidder inde for.

6. Andre forhold

6.1. Forplejning

Arresthuset får forplejningen fra Statsfængslet ved Sdr. Omme. Under inspektionen blev det oplyst at de indsatte generelt er utilfredse med maden, især den kolde mad. Arresthuset varmer mad til det antal indsatte der er i arresthuset. Der kasseres noget mad, men ikke meget, bortset fra når arresthuset serverer lever, vegetarretter mv. Nogle indsatte spiser to portioner. Fiskedagen er afskaffet, men der er nu (i stedet) en vegetardag, og når arresthuset serverer vegetarmad, smides der som allerede nævnt meget mad ud.

De indsatte kan altid få ekstra tilbehør, f.eks. kartofler.

Arresthuset hænger ugeplanen op så de indsatte kan se hvad menuen står på de enkelte dage.

Den indsatte som jeg havde samtale med, klagede over kosten, men bemærkede dog at den er blevet bedre. Han oplyste at mange indsatte bruger mange af de penge som de tjener, til mad. Den pågældende indsatte (som var gangmand og stod for udlevering af mad til de indsatte) oplyste at der smides 18-20 portioner mad ud hver gang der serveres vegetarkost, og at der samlet smides 40-50 kg mad ud om ugen. Han klagede også over at der er for lidt pålæg til den kolde mad, og at frugten ikke er afvekslende.

På forespørgsel oplyste arresthuset at arresthuset har overvejet og stadig overvejer en ordning hvorefter de indsatte kan fravælge maden de dage hvor de ikke ønsker at spise den, således at udsmidning af mad kan begrænses. Spørgsmålet ville blive taget op på næste personalemøde.

Jeg beder arresthuset om at underrette mig om resultatet af disse overvejelser.

Arresthuset oplyste tillige at arresthuset havde bedt om en varedeklaration på den varme mad, og at en sådan deklaration var blevet lovet, men endnu ikke var påsat.

Jeg beder direktoratet om at undersøge dette spørgsmål nærmere og meddele mig resultatet af undersøgelsen.

Med hensyn til vegetarkosten oplyste arresthuset at den er på menuen fire gange om måneden, og at det ikke er muligt at afbestille vegetarkosten som det var tilfældet førhen med fiskeretterne. Med hensyn til frugten oplyste arresthuset at arresthuset af økonomiske grunde er tvunget til at købe den hos Statsfængslet ved Sdr. Omme idet arresthuset ikke vil kunne købe frugt til de indsatte for de penge som spares ved ikke at købe frugten hos Statsfængslet ved Sdr. Omme (et beløb på 1 kr. om dagen pr. indsat).

For så vidt angår frugten har jeg tidligere (i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Silkeborg) modtaget en klage over at den ikke var afvekslende – hvilket arresthuset bekræftede. I mit svar til den indsatte oplyste jeg at jeg havde gjort Statsfængslet ved Sdr. Omme bekendt med hans klage i form af en kopi af mit svar til ham. Jeg henviste i øvrigt de indsatte til gennem arresthuset at klage til Statsfængslet ved Sdr. Omme hvis de er utilfredse med forhold vedrørende levering af mad og tilbehør fra fængslet.

Jeg går ud fra at direktoratet vil overveje at gøre Statsfængslet ved Sdr. Omme opmærksom på denne nye klage over at frugten ikke er afvekslende.

Ombudsmandsembedet har generelt behandlet spørgsmålet om forplejningen fra produktionskøkkenerne i Statsfængslet i Jyderup og Statsfængslet i Sdr. Omme. Jeg er bekendt med at der er sket flere forbedringer, og at der løbende arbejdes med kvalitetsudvikling af retterne.

På denne baggrund foretager jeg mig ikke mere vedrørende forplejningen af de indsatte, herunder klagen over for lidt pålæg. Dog gør jeg opmærksom på at direktoratet i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Silkeborg har bemærket at arresthuset bør udnytte de fordele dybfrostmaden giver, idet de indsatte kan gives valgmulighed mellem flere forskellige retter hvis man har andre retter i fryseren end den der aktuelt tilbydes på dagen. Fra min inspektion den 8. oktober 2003 af Arresthuset i Hjørring er jeg bekendt med at en sådan fremgangsmåde anvendes i dette arresthus.

De indsatte har siden maj 2003 haft mulighed for at bestille grillmad udefra en gang om ugen (fra et pizzeria). Dette blev oplyst af arresthuset under inspektionen, og opslag herom fandtes på opslagstavlen. (Dette er i overensstemmelse med § 6, stk. 1, i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære nr. 127 af 13. november 2003 om forplejningen af indsatte som ikke er omfattet af selvforplejningsordningen i fængsler og arresthuse; efter denne bestemmelse skal indsatte i arresthusene have mulighed for med jævne mellemrum gennem arresthuset at købe mad uden for arresthuset.)

6.2. Købmand

De indsatte kan bestille varer hos købmanden til levering to gange om ugen. Ifølge husordenen skal bestillingssedler afleveres til personalet inden gårdtur dagen før. Ifølge husordenen kan pårørende ikke bestille varer hos købmanden til levering til de indsatte. Baggrunden for denne regel er tidligere konstateret misbrug i forbindelse med pårørendes bestilling af varer.

Under mit besøg i værkstederne talte jeg med nogle af de indsatte der var beskæftiget der. En af de indsatte anførte at købmanden tager overpriser for sine varer. Som eksempel nævnte han at 10 bananer koster 50 kr.

Jeg forelagde dette for ledelsen der oplyste at købmandens priser over for de indsatte er de samme som i hans forretning. På forespørgsel oplyste arresthuset at arresthuset ikke kontrollerer købmandens priser mv., men ikke er i tvivl om at det forholder sig sådan. Arresthuset har ikke tidligere modtaget klager over at priserne er forskellige.

Som svar på mit spørgsmål om hvad der sker hvis købmanden leverer gamle varer, oplyste arresthuset at arresthuset leverer varer tilbage som har overskredet sidste salgsdato eller er lige ved det, og at købmanden bytter sådanne varer uden problemer. De indsatte tjekker selv om varerne er for gamle.

Jeg foretager mig på baggrund af det oplyste ikke mere vedrørende købmandsordningen i arresthuset, men henviser de indsatte til i konkrete tilfælde (gennem arresthuset) at forelægge klager/spørgsmål vedrørende købmandsordningen for købmanden.

6.3. Fjernsyn mv.

Det fremgår af arresthusets husorden at arresthuset råder over fjernsyn og et antal radioer til udlejning mod forudbetaling for en uge ad gangen. Det blev oplyst at radioen indeholder cd-afspiller.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvor mange radioer med cd-afspillere der er til rådighed, og hvor meget der opkræves i leje for radioerne.

De indsatte kan se ca. 30 forskellige tv-kanaler. Arresthuset har indkøbt fjernbetjening uden adgang til tekst-tv til tv-apparaterne idet knapperne på apparaterne let går i stykker.

6.4. Vaskemaskiner og køleskabe

De indsatte har adgang til vaskemaskine og tørretumbler. Det fremgår af arresthusets husorden at de indsatte hvis de ønsker at vaske privat tøj, skal aflevere en anmodningsseddel i forbindelse med gårdtur hvorefter de vil få tildelt en vasketid. Vask sker på eget ansvar. Der udleveres vaskepulver til de indsatte.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvordan denne ordning fungerer.

De indsatte har ikke køleskab i cellerne, og der er heller ikke noget fælles køleskab. De indsatte har i stedet en køletaske i cellen. Køleelementerne skiftes hver dag til middag og bliver frosset i en fælles fryser. Elementerne går således på omgang mellem de indsatte, men gangmanden sørger for at køleelementerne vaskes efter brug.

Arresthuset ville gerne udskifte taskerne med et køleskab på hver celle, men mener ikke at der er økonomisk mulighed for det. Desuden vil arresthusets elektricitetsnetværk næppe kunne bære belastningen fra de mange køleskabe. I forbindelse med inspektionen blev muligheden for opstilling på gangen af fælles køleskabe til de indsattes brug drøftet. Der er plads til et fælles køleskab på gangen, men arresthusets ledelse mente at denne løsning ville medføre problemer mellem de indsatte pga. stjålne madvarer mv.

Jeg anbefalede under inspektionen arresthuset at overveje at indkøbe et fælles køleskab, eventuelt et til hver etage. Jeg oplyste i den forbindelse at jeg fra inspektioner af andre arresthuse hvor fælles køleskabe er opstillet, er bekendt med at tyveri af madvarer fra køleskabene ikke udgør noget alvorligt problem.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om det efter inspektionen har været overvejet at indkøbe et fælles køleskab, og i givet fald med hvilket resultat.

6.5. Besøg og telefonsamtaler

Det fremgår af arresthusets husorden at besøg skal forudbestilles af de besøgende, og at der af pladshensyn højst kan påregnes en times besøg en gang om ugen. På hverdage kan der afvikles tre besøg af en times varighed på nærmere angivne tidspunkter i perioden fra kl. 16.15 og indtil kl. 20.30. På lørdage, søndage og helligdage kan der afvikles i alt fire besøg af en times varighed (fra kl. 13.15 til kl. 19.15). Af arresthusets svar i det ajourførte spørgeskema fremgår det at der er mulighed for at besøg kan strække sig ud over den tid som den indsatte har krav på, hvis der er ledig kapacitet, og at besøg efter en konkret vurdering kan finde sted i arbejdstiden, f.eks. hvis den besøgende kommer langvejsfra. Under inspektionen blev det tillige oplyst at besøgende der kommer langvejsfra, kan få tilladelse til længerevarende besøg. På forespørgsel blev det tillige oplyst at der ikke er kø til besøgslokalet, og at der således ikke er problemer med at afvikle de besøg som de indsatte har krav på.

Det oplyste om besøg giver mig ikke anledning til bemærkninger.

Husordenen omtaler ikke mulighederne for telefonering i arresthuset. Under inspektionen oplyste arresthuset at indsatte der har ”behov” for det, får lov til at ringe, og at det også gælder for varetægtsarrestanter uden besøgs- og brevkontrol. Arresthuset betaler samtalen. Jeg gjorde arresthuset opmærksom på at afsonere efter de nye regler i straffuldbyrdelsesloven (jf. straks nedenfor) ikke skal have gode grunde for at kunne få lov til at ringe, men at det er et spørgsmål om hvorvidt det praktisk er muligt at ringe (lovens § 57, stk. 1).

Der er i straffuldbyrdelsesloven – der trådte i kraft den 1. juli 2001 – indført detaljerede regler om de indsatte (afsoneres) ret til at føre telefonsamtaler. Reglerne gælder for indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring, og også for denne kategori indsatte i arresthusene. Jeg henviser til straffuldbyrdelseslovens § 57 og til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 378 af 17. maj 2001 (telefonbekendtgørelsen). Af lovens § 57, stk. 1, fremgår det at den indsatte har ret til at føre telefonsamtaler i det omfang det er praktisk muligt. Den indsatte skal efter bekendtgørelsens § 2 normalt selv afholde udgifterne til samtalerne. Af bekendtgørelsens § 4 fremgår det at institutionens leder kan fastsætte regler om den praktiske gennemførelse af de indsatte ret til at føre telefonsamtaler, herunder om begrænsninger med hensyn til hyppighed og varighed. På baggrund af det oplyste under inspektionen må jeg forstå at der ikke er fastsat sådanne regler.

For så vidt angår varetægtsarrestanter findes regler om telefonsamtaler nu i kapitel 22 i den varetægtsbekendtgørelse der trådte i kraft den 1. december 2003 (bekendtgørelse nr. 897 af 6. november 2003). Indtil da fandt § 23 i cirkulære nr. 220 af 19. december 1980 om varetægtsarrestanternes adgang til brevveksling og besøg mv. anvendelse. Efter bekendtgørelsens § 75, stk. 1 (og tidligere cirkulærets § 23) kan varetægtsarrestanter i det omfang det er praktisk muligt, få tilladelse til at telefonere hvis forbindelse gennem brevveksling ikke uden væsentlig ulempe kan afventes. Der gælder dog visse undtagelser, jf. stk. 2-5.

Idet jeg går ud fra at arresthuset følger disse regler, foretager jeg mig ikke mere vedrørende spørgsmålet om telefonordningen i arresthuset.

6.6. Talsmandsordning

Arresthuset havde på tidspunktet for inspektionen ikke nogen talsmand i arresthuset. Arresthuset oplyste at der ikke er fastsat regler om talsmandsvirk-somheden idet mange indsatte enten overføres eller løslades efter kort tids ophold i arresthuset. Efter arresthusets opfattelse risikerer en talsmandsordning at blive en syltekrukke. Arresthuset mener at det er bedre at de indsatte kommer direkte til personalet således at de spørgsmål de rejser, kan blive behandlet med det samme. Under den afsluttende samtale tilkendegav arresthuset dog at der nu ville blive etableret en talsmandsordning.

Der er ikke oplysning om muligheden for at vælge talsmand i husordenen. I en informationsmappe som ligger på cellerne, er det tilkendegivet at de indsatte enkeltvis eller i grupper til enhver tid er velkomne til at bede om en samtale med arresthusets ledelse om generelle spørgsmål i arresthuset, og at samtalen vil blive gennemført hurtigst muligt. Der er henvist til regler i Justitsministeriets cirkulære af 15. marts 1978 (om organisatoriske former for drøftelser med indsatte).

Jeg henleder arresthusets opmærksomhed på at nævnte cirkulære er ophævet i forbindelse med straffuldbyrdelseslovens gennemførelse, jf. bekendtgørelse nr. 398 af 17. maj 2001 om ophævelse af forskellige bekendtgørelser og cirkulærer i forbindelse med gennemførelsen af straffuldbyrdelsesloven (nr. 18).

Også vedrørende talsmænd er der med straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden kommet detaljerede regler. Jeg henviser til lovens § 34 om de indsattes indflydelse på deres tilværelse under strafudståelsen og til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 369 af 17. maj 2001 (talsmandsbekendtgørelsen). Reglerne gælder også for varetægtsarrestanter der ikke er isolerede efter rettens bestemmelse, jf. bekendtgørelsens § 9.

Det er reglernes klare udgangspunkt at der skal være en talsmandsordning – også i arresthusene. Kun hvis de indsatte ikke ønsker at vælge talsmænd, kan der – i stedet for en egentlig talsmandsordning – blive tale om møder med alle indsatte eller grupper af indsatte, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Hvis de indsatte ikke har valgt talsmand, skal institutionen ved opslag eller lignende orientere de indsatte om muligheden herfor, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 3.

Der er som nævnt ikke i husordenen oplysning om muligheden for at vælge talsmand. Under min rundgang bemærkede jeg ikke opslag herom. Den seddel der findes i informationsmappen på cellerne, henviser til de tidligere regler om de organisatoriske former for drøftelser med de indsatte, men der oplyses ikke (direkte) om muligheden for at vælge en talsmand.

Jeg henstiller på denne baggrund til arresthuset ved opslag eller lignende (f.eks. oplysning herom i husordenen og/eller i informationsmappen) at orientere de indsatte om muligheden for at vælge en talsmand, jf. talsmandsbekendtgørelsens § 2, stk. 3. Jeg beder arresthuset om at underrette mig om hvad min henstilling giver anledning til.

I talsmandsbekendtgørelsens § 8, stk. 1, er det anført at institutionens leder skal fastsætte nærmere regler for gennemførelse af de indsattes medindflydelse, herunder om seks nærmere angivne forhold. Det drejer sig om antallet af talsmænd (stk. 1, nr. 1), hvor ofte der afholdes valg af talsmænd (stk. 1, nr. 2), om en eventuel fælles talsmand vælges af alle de indsatte eller af talsmændene (stk. 1, nr. 3), proceduren for valg af talsmand og eventuelt fælles talsmand samt om kontrollen med disse valg (stk. 1, nr. 4), hvor ofte der normalt skal ske drøftelser mellem institutionen og talsmændene (stk. 1, nr. 5), og om talsmændenes drøftelser skal foregå med institutionens ledelse eller med de medarbejdere der har ansvaret for de indsattes forhold på afdelinger (afdelingsafsnit), værksteder og undervisningshold (stk. 1, nr. 6). Di-

rektoratet forudsatte i skrivelse nr. 74 af 16. maj 2001 hvormed bekendtgørelsen blev fremsendt til kriminalforsorgens institutioner, at disse regler blev fastsat inden bekendtgørelsens ikrafttræden, jf. sidste sætning i cirkulæreskrivelsen.

Det er på denne baggrund efter min opfattelse beklageligt at arresthuset på tidspunktet for inspektionen endnu ikke havde udfærdiget regler efter talsmandsbekendtgørelsens § 8. Jeg har noteret mig det oplyste under den afsluttende samtale om at der nu vil blive etableret en talsmandsordning. Jeg går ud fra at der i den forbindelse vil blive udfærdiget regler efter bekendtgørelsens § 8, og jeg beder arresthuset om at underrette mig når de er udfærdiget, ved fremsendelse af kopi af reglerne.

6.7. Avishold mv.

Arresthuset oplyste at arresthuset holder Nordjyske Stiftstidende som de indsatte kan låne. De indsatte kan i øvrigt bestille aviser og blade på bestillingssedlen til købmanden.

Jeg er bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen i en konkret sag har udtalt at afsonere skal have stillet gratis avis(er) til rådighed. I en udtalelse af 16. september 2002 vedrørende min inspektion af Arresthuset i Hillerød har direktoratet udtalt at direktoratet finder at varetægtsarrestanter også bør have adgang til gratis avis. (I § 80, stk. 1, i den varetægtsbekendtgørelse der trådte i kraft den 1. december 2003, er nu en bestemmelse der svarer til straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 1). I forbindelse med min seneste inspektion af Arresthuset i Vordingborg har direktoratet udtalt at de aviser der skal stilles gratis til rådighed, skal være landsdækkende, nyhedsformidlende aviser hvilket jeg under inspektionen gjorde opmærksom på. Arresthuset oplyste at arresthuset ville sørge for at få en sådan avis.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om de indsatte nu (tillige) har gratis adgang til en landsdækkende, nyhedsformidlende avis.

Efter § 58, stk. 3, i straffuldbyrdelsesloven, og § 80, stk. 3, i den nye vare-tægtsbekendtgørelse, bør udenlandske indsatte så vidt muligt have adgang til aviser, tidsskrifter, bøger mv. på deres eget sprog.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Hillerød har direktoratet blandt andet udtalt følgende vedrørende ovennævnte bestemmelse:

”For så vidt angår udenlandske indsatte fremgår det af de specielle bemærkninger til lovforslagets § 58, at formålet med bestemmelsen er at understrege, at det for udenlandske indsatte er af væsentlig betydning at kunne holde sig orienteret om samfundsforhold i deres eget land og på deres eget sprog. Med formuleringen ’så vidt muligt’ i straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 3, er det forudsat, at der er økonomiske grænser for institutionens pligt til at gennemføre denne ret.

I 2001 udgjorde andelen af udenlandske indsatte i arresthuset i Hillerød 23,7 %. Til sammenligning udgør andelen af udenlandske indsatte i alle landets arresthuse i gennemsnit 13,9 %. På baggrund heraf, og under hensyn til at arresthuset har indsatte af meget forskellige nationaliteter, er det direktoratets opfattelse, at der skal findes 2-3 aviser på hovedsprogene engelsk, fransk eller tysk i arresthuset. Direktoratet tager til efterretning, at arresthuset i stedet for at abonnere på udenlandske aviser forsøger at etablere en ordning med det lokale bibliotek om levering af aviser på hovedsprogene.”

Jeg beder arresthuset oplyse om andelen af udlændinge i Arresthuset i Frederikshavn og i lyset heraf om det ovenfor anførte giver anledning til noget.

Som nævnt under pkt. 2.2.6. var der blandt bøgerne i arresthusets bibliotek kun enkelte titler på andre sprog end dansk, men i læge-/undervisningslokalet stod nogle kasser med bøger på forskellige sprog. Det fremgår af husordenen at biblioteket kan skaffe bestemte titler hvis de ind-

satte udtrykker ønske herom, hvilket jeg går ud fra også omfatter bøger på fremmedsprog.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvorvidt de bøger som findes i de nævnte kasser, er undervisningsmateriale eller (tillige) almindelige skønlitterære bøger. Hvis der er tale om almindelige skønlitterære bøger, beder jeg arresthuset om at oplyse om de indsatte har mulighed for at låne disse bøger, og om de i så fald gøres bekendt med at denne mulighed findes.

Jeg går i øvrigt ud fra at det lokale bibliotek hurtigt kan skaffe bøger på fremmedsprog.

6.8. Samarbejde med sociale myndigheder

Arresthuset har et godt samarbejde med de sociale myndigheder og med kriminalforsorgsafdelingen (KiF Nordjylland) hvorfra der ifølge arresthusets husorden kommer en medarbejder hver tirsdag.

6.9. Vold mv.

Arresthuset oplyste at der sjældent er problemer med vold eller trusler mellem indsatte. De indsatte ved at personalet ikke tolererer det. Personalet er meget på gangene og bliver hurtigt opmærksomme på eventuelle problemer de indsatte imellem. Der er også tæt kontakt med de indsatte på værkstederne.

Af arresthusets svar i det ajourførte spørgeskema fremgår det at der inden for de sidste to år har været episoder af vold mod medindsatte, og at der er sket anmeldelse. Arresthuset oplyste under inspektionen at det var en konkret voldsepisode som førte til at der nu kun må være to indsatte ad gangen i motionsrummet og poolrummet.

Der har kun været få episoder af vold og trusler mod personalet.

6.10. Præst m.fl.

Arresthuset har ifølge husordenen besøg af en præst ca. en gang om ugen. Ønske om samtale med præsten kan ske på anmodningsseddel. Desuden kan alle indsatte få besøg af en medarbejder fra Kirkens Korshær ca. en gang om måneden.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 35, stk. 2, og den nye varetægtsbekendtgørelses § 25, stk. 2 (som erstatter § 10 i den tidligere gældende varetægtsbekendtgørelse), har en indsat ret til samtale med en præst eller lignende fra sit trossamfund. Af pkt. 59 i den vejledning der er udstedt i tilknytning til den nye varetægtsbekendtgørelse (vejledning nr. 125 af 4. november 2003), fremgår det at bestemmelsen omfatter præster m.fl. fra såvel anerkendte som godkendte trossamfund. I andre tilfælde vil det bero på en konkret vurdering om en person kan anses for præst eller lignende fra et trossamfund.

6.11. Selvmord og selvmordsforsøg

Arresthuset har i spørgeskemaet oplyst at der ikke har været selvmord eller forsøg herpå i arresthuset inden for de seneste to år. Jeg modtager underretning om alle selvmord og selvmordsforsøg i kriminalforsorgens institutioner, og jeg er bekendt med at der den 6. december 2001 var et selvmord i arresthuset, og at den indsatte ca. 14 dage forud herfor forsøgte at begå selvmord i arresthuset. Efter en gennemgang af sagens akter meddelte jeg direktoratet at jeg ikke foretog mig mere i sagen hvor direktoratet havde taget arresthusets indberetning til efterretning.

6.12. Information af de indsatte

Jeg modtog forud for inspektionen arresthusets husorden. Det fremgår heraf at der tillige er en informationsmappe på cellerne. Jeg så en sådan mappe som – ud over husordenen – indeholder den meddelelse som er nævnt under

pkt. 6.6., information om hiv/aids og en inventarliste som tillige fungerer som tjekliste for gangmanden i forbindelse med indsattes fraflytning. Jeg har efterfølgende efter anmodning herom modtaget et eksemplar af denne tjekliste.

De indsatte informeres tillige ved forskellige opslag på opslagstavlen.

Det fremgår af det ajourførte spørgeskema at husordenen ikke findes oversat til andre sprog.

Jeg har i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Sønderborg rejst spørgsmålet om oversættelse af husordenen over for direktoratet. Direktoratet har i den anledning i en udtalelse af 17. december 2003 oplyst at husordenen bør oversættes til engelsk, og at direktoratet i den anledning har henstillet til samtlige kriminalforsorgens institutioner at oversættelse af husordenen indgår i institutionernes overvejelser i forbindelse med planlægningen af den fremtidige ressourceanvendelse.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvad direktoratets henstilling giver arresthuset anledning til.

Tre steder i husordenen er det anført at der kan ske konfiskation. Det gælder bl.a. afsnittet om orden og sikkerhed hvor det er anført at fundne ulovlige effekter, herunder mobiltelefoner og tilbehør, kan konfiskeres. Der sondres ikke mellem afsonere og varetægtsarrestanter.

Regler om konfiskation over for afsonere findes i straffuldbyrdelseslovens § 73, Justitsministeriets (Direktoratet for Kriminalforsorgens) bekendtgørelse nr. 386 af 17. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation og Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære nr. 92 af 16. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner.

For varetægtsarrestanter findes reglerne om konfiskation i retsplejelovens § 924, stk. 5, jf. bekendtgørelse nr. 850 af 27. oktober 1993 om udenretlig vedtagelse af konfiskation (bekendtgørelsen henviser til retsplejelovens § 931, stk. 5, hvor bestemmelsen om konfiskation tidligere fandtes). Jeg henviser endvidere til kapitel 32 i den nye varetægtsbekendtgørelse og pkt. 230-232 i vejledningen hertil. Kompetencen til at træffe bestemmelse om konfiskation over for varetægtsarrestanter ligger hos politiet/anklagemyndigheden, men varetægtsarrestanten kan aflevere en erklæring om udenretlig vedtagelse af konfiskation til arresthuset som videresender erklæringen til anklagemyndigheden, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 14 og pkt. 230 i vejledningen til den nye varetægtsbekendtgørelse. Hvis varetægtsarrestanten ikke vil afgive en sådan erklæring, skal den pågældende genstand afleveres til politiet til videre behandling i medfør af retsplejelovens almindelige regler om beslaglæggelse mv. (som findes i lovens kapitel 74).

Er der tale om genstande eller penge som ikke er omfattet af bekendtgørelsen om udenretlig vedtagelse af konfiskation, er der ikke hjemmel til at konfiskere genstanden eller pengene hos varetægtsarrestanten, uanset at der er tale om genstande eller penge som er ulovligt indført, erhvervet, tilvirket eller søgt indsmuglet i institutionen, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 14, 2. afsnit og pkt. 231 i vejledningen til den nye varetægtsbekendtgørelse. I så fald må genstanden eller pengene i stedet opbevares af institutionen i overensstemmelse med genstandsbekendtgørelsen eller, hvis der indgives anmeldelse om strafbart forhold til politiet, afleveres til politiet.

Jeg går ud fra at arresthuset nu er opmærksom på denne forskel mellem afsonere og varetægtsarrestanter, og at husordenen vil blive rettet i overensstemmelse hermed.

Under afsnittet om borgerlig straffelov i husordenen er det anført at overtrædelse af denne lov, herunder lov om euforiserende stoffer og hashrygning, medfører øjeblikkelig udelukkelse fra fællesskab.

Da borgerlig straffelov og lov om euforiserende stoffer er to forskellige love, bør arresthuset efter min opfattelse ændre formuleringen. Arresthuset kan eventuelt skrive overtrædelse af straffelovgivningen (i stedet for straffeloven), herunder lov om euforiserende stoffer.

Jeg gør endvidere opmærksom på at udelukkelse fra fællesskab (efter straffuldbyrdelseslovens § 63) forudsætter at der i hvert enkelt tilfælde foretages en konkret vurdering. Det kan således ikke generelt i interne regler bestemmes at (enhver) overtrædelse af straffeloven mv. vil medføre udelukkelse fra fællesskab.

Jeg går ud fra at arresthuset samtidig med ovennævnte ændring vil ændre dette afsnit i husordenen.

Til slut i husordenen er det anført at overtrædelse af husordenen kan medføre udelukkelse fra fællesskab for en efter forseelsens art ”bestemt tid” eller ”anden” disciplinær reaktion.

Udelukkelse fra fællesskab er en fremadrettet foranstaltning der har til formål at forebygge en (fortsat) uberettiget adfærd hos den indsatte, og som derfor ikke kan fastsættes på en ”bestemt tid”, jf. også Straffuldbyrdelsesloven med kommentarer af Annette Esdorf m.fl., 1. udgave 2003, s. 153. Udelukkelsen skal bringes til ophør straks når betingelserne herfor ikke længere er til stede, jf. straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 7. Strafcelle er (derimod) en bagudrettet reaktion som fastsættes på bestemt tid (jf. straffuldbyrdelseslovens § 70, stk. 1).

Selv om udelukkelse fra fællesskab beslattes på grund af et disciplinært forhold, er udelukkelse fra fællesskab (som det fremgår af det netop anførte) ikke en disciplinær reaktion, men en fremadrettet foranstaltning. Det er derfor forkert at tale om en ”anden” disciplinær reaktion.

Jeg går ud fra at arresthuset også vil ændre husordenen på dette punkt.

Jeg beder om underretning når ovennævnte ændringer af husordenen er sket.

6.13. Egne genstande mv.

Det fremgår af straffuldbyrdelseslovens § 36, stk. 1, at en indsat har ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen medmindre dette er uforeneligt med ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn. Efter § 36, stk. 2, kan justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen) fastsætte regler om begrænsninger i de indsattes ret efter § 36, stk. 1. Sådanne regler er fastsat i bekendtgørelse nr. 370 af 17. maj 2001 (genstandsbekendtgørelsen). I bekendtgørelsens § 2 er det angivet hvilke genstande der ikke må udleveres til indsatte. I bekendtgørelsens § 3 er det anført at institutionens leder skal fastsætte nærmere regler om udlevering af indsattes egne genstande. Institutionens leder kan i denne forbindelse under hensyn til forholdene i den enkelte institution fastsætte yderligere begrænsninger i indsattes ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen, herunder med hensyn til genstandenes størrelse, antal og art mv. Det kan efter § 5, stk. 1, gøres til et vilkår for udlevering af radio og lignende at apparatet mærkes med henblik på at apparatets ejer kan identificeres, og plomberes. Efter § 5, stk. 2, kan institutionens leder fastsætte regler om at elektriske apparater, herunder radio og lignende, i tilfælde hvor institutionen ikke selv kan foretage en tilstrækkelig undersøgelse af apparatet, kun kan udleveres på betingelse af at den indsatte betaler for undersøgelsen.

Bekendtgørelsens regler suppleres af Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning nr. 75 af 16. maj 2001 der er knyttet til genstandsbekendtgørelsen. Vejledningens pkt. 8 omfatter bestemmelsen i bekendtgørelsens § 3. Direktoratet har heri bl.a. opremset genstande som normalt bør kunne udleveres, f.eks. ting til personligt brug, mindre ting til brug i fritiden eller i den indsattes opholdsrum og tøj til dagligt brug. Det er tillige anført at radioer, cd-afspillere, båndoptagere uden mikrofon, cd'er, bånd og lignende normalt

bør kunne udleveres hvis forholdene i institutionen tillader det. Endelig er det anført at institutionens regler bl.a. bør indeholde retningslinjer om nærmere angivne forhold, f.eks. møbler, tv-spil, båndoptagere mv.

I arresthusets husorden er det anført at det ikke er tilladt de indsatte at have eget tv, egen radio, musikanlæg, videoafspiller, cd-afspiller og lignende i arresthuset. Jeg går ud fra at "lignende" omfatter PlayStation mv. Arresthuset har som nævnt under pkt. 3.2. PlayStation, men kun til brug for de isolerede.

El-kedel er standardudstyr på cellerne og stilles således til rådighed af arresthuset. Af husordenen fremgår det at kaffemaskine, toaster, brødrister og andre el-drevne apparater (herunder – går jeg ud fra – elektriske barbermaskiner og tandbørster) ikke kan udleveres.

Jeg er bekendt med at direktoratet i forbindelse med udmøntningen af en indstilling fra en projektgruppe som direktoratet i sin tid har nedsat, overvejer en begrænsning med hensyn til udlevering af de indsattes egne genstande, herunder et forbud mod udlevering af egne elektriske artikler bl.a. i arresthusene. Et forslag herom er blandt de tiltag der foreslås iværksat i 2003 til bekæmpelse af narkotika i kriminalforsorgens institutioner. Det foreslås at det forbud der gælder mod medbringelse af tv-apparater i arresthuse og Københavns Fængsler, udstrækkes til de lukkede fængsler og udvides til at gælde alle elektriske apparater. Det foreslås samtidig at kriminalforsorgen i stedet stiller et sortiment af elektriske apparater til rådighed for de indsatte i form af en lejeordning som økonomisk kan hvile i sig selv.

Direktoratet har tidligere meddelt mig at spørgsmålet om udlevering af PlayStation vil blive overvejet i forbindelse med udmøntningen af den nævnte indstilling idet direktoratet mener at arresthusene bør følge en ensartet praksis på dette område.

Direktoratet har den 5. marts 2003 orienteret mig om det videre forløb af den generelle sag om udlevering af elektriske apparater i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse (mit j.nr. 2001-4088-628). Direktoratet har bl.a. oplyst at sagen på grund af kriminalforsorgens økonomiske situation ikke bliver afsluttet i 2003. Direktoratet har endvidere oplyst at dette betyder at det er op til den enkelte institutions leder at fastsætte retningslinjer for om PlayStation 2 kan tillades i institutionen. Direktoratet har endvidere anført at det er direktoratets vurdering at der ikke er noget til hinder for at fængsler og arresthuse etablerer en lejeordning hvorefter de indsatte kan leje "rene" udgaver af PlayStation 2.

Jeg har den 13. marts 2003 noteret mig det oplyste over for Direktoratet for Kriminalforsorgen. Jeg har endvidere bedt direktoratet om at underrette mig når der til sin tid er taget stilling til hvad der videre skal ske med forslaget om at udstrække og udvide forbuddet vedrørende elektriske apparater.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om arresthuset – ud over de i husordenen angivne begrænsninger for hvad de indsatte må medtage – har fastsat nærmere regler efter bekendtgørelsens § 3. I bekræftende fald beder jeg arresthuset om at sende mig et eksemplar af disse regler.

Jeg beder tillige arresthuset om at oplyse om det har været overvejet at indkøbe flere PlayStations til udlån/udlejning til de indsatte. I benægtende fald beder jeg arresthuset om at overveje det og meddele mig resultatet heraf.

6.14. Forskellig praksis hos personalet

Den indsatte som jeg talte med, klagede over uensartethed i funktionærernes behandling af de indsatte. Om visse ting kunne lade sig gøre, afhang således af hvem der var på arbejde. Han kunne ikke give nogen eksempler herpå, men tilkendegav at der i alle tilfælde var tale om at reglerne blev overholdt.

Han nævnte i den forbindelse at der havde været et opslag med en opfordring til at de indsatte og ansatte talte pænere til hinanden, men at nogle funktionærer ikke havde ”forstået” opslaget.

Arrestforvareren bemærkede hertil at de enkelte funktionærer er forskellige – ligesom alle andre mennesker – og at nogle holder sig tættere til reglerne end andre. Alle overholder imidlertid de gældende regler. Hvis der skal være en fuldstændig ens praksis, bliver reglerne administreret efter mindste fællesnævner hvilket ikke er til gavn for de indsatte. Arresthuset kendte ikke noget til et opslag – det var i hvert fald ikke kommet fra arresthuset, men der var muligvis tale om et opslag som var sat op af en indsat. Spørgsmålet har ikke været genstand for drøftelse på noget møde mellem de indsatte og de ansatte.

Jeg har ikke grundlag for at foretage mig mere vedrørende dette forhold.

7. Samtaler med indsatte

Jeg havde som nævnt samtale med en enkelt indsatte om to generelle forhold i arresthuset. Under min afsluttende samtale med arresthusets ledelse forelagde jeg den indsattes klager for ledelsen. Klagerne er medtaget i gennemgangen ovenfor.

8. Gennemgang af rapporter

Ved starten af inspektionen bad jeg om udlån af de disciplinærsager som arresthuset havde behandlet i perioden 25. august 2002 til 25. august 2003 (tidspunktet for varslingen af inspek-

tionen), dog maks. 10 sager (de seneste). Min anmodning omfattede både sager behandlet efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6 og § 7.

Hvis arresthuset i nævnte periode havde behandlet sager om overførsel til andet arresthus på grundlag af reglerne i bekendtgørelse nr. 572 af 5. juli 2002 eller sager om udelukkelse fra fællesskab på grundlag af reglerne i bekendtgørelse nr. 574 af samme dato eller bekendtgørelse nr. 673 af 9. juli 2003 (som afløser bekendtgørelse 574/2002), bad jeg tillige om udlån af disse sager.

Jeg modtog herefter 10 forhørsprotokoludskrifter med tilhørende indberetninger og en udskrift vedrørende en sag der var behandlet efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale er jeg ikke gået ind i en nærmere vurdering af baggrunden for de beslutninger der er truffet. Jeg har navnlig haft opmærksomheden henledt på om proceduren i forhold til de dagældende regler er blevet fulgt. Jeg har også været opmærksom på spørgsmålet om overholdelse af reglerne om notatpligt.

8.1. Lidt om sagerne og retsgrundlaget

Afgørelsen i den sag der blev behandlet efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6, er truffet den 5. juni 2003. Forhørene er afholdt i perioden fra den 18. februar 2003 til og med den 5. august 2003. Arresthuset har i alle tilfælde anvendt elektroniske blanketter fra Klientsystemet. I det følgende omtales sagerne ved det allokeringnummer som fremgår af disse blanketter. (Fra sagen vedrørende min inspektion af Statsfængslet ved Sdr. Omme er jeg bekendt med at allokeringnummeret ikke er et nummer der relaterer sig til fængslets forhørsprotokol, men et nummer som klientsystemet automatisk tildeler ved oprettelsen af en sag).

§ 6-sagen vedrører en afsoner. 6 af forhørssagerne vedrører varetægtsarrestanter, de 4 øvrige afsonere. I forhørssagerne fremgår den indsatte status dog alene af den underliggende rapport.

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Helsingør har direktoratet meddelt dette arresthus at det var beklageligt at det ikke af forhørsprotokoludskriften fremgik hvilken status de pågældende indsatte havde.

Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på at angive den indsatte status i forhørsnotatet.

§ 6-sagen vedrører for sen hjemkomst fra udgang. Alle forhørssagerne vedrører fund af hash og i nogle tilfælde tillige rygeredskaber mv.

I § 6-sagen blev der givet en bøde på 25 kr., og der blev tillige truffet afgørelse om at den indsatte næste udgang skulle afkortes med 1 time. Denne sag er omtalt særskilt nedenfor under pkt. 8.2.

I 9 af de 10 forhørssager blev der truffet afgørelse om udelukkelse fra fællesskab. I 8 af disse tilfælde skete der tillige anmeldelse til politiet for besiddelse af hash, og det skete også i det 10. tilfælde. I et tilfælde fik den indsatte tillige tilbagekaldt sin udgangstilladelse for en periode af 3 måneder.

Der er sket inddragelse af de ulovlige genstande. Det fremgår ikke udtrykkeligt at den inddragne hash er sendt til politiet sammen med anmeldelsen i sagen, men det går jeg ud fra, jf. § 3, stk. 3, nr. 2, i konfiskationsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 386 af 17. maj 2001). De øvrige inddragne effekter er konfiskeret.

Det fremgår af begrundelserne i sagerne at alle sager vedrørende besiddelse af euforiserende stoffer (uanset mængde) anmeldes til politiet.

Til orientering for arresthuset kan jeg oplyse at Politimesteren i Thisted under min inspektion den 26. september 2000 af Arresthuset i Nykøbing Mors oplyste at arresthusene formentlig snart ville blive pålagt fremover at anvende samme praksis som fængsler ved fund af hash, dvs. anvende disciplinærstraf ved fund af hash under 10 gram, medmindre der tillige findes regnskaber, eller der er andre særlige omstændigheder. Politimesteren oplyste at Politimesterforeningen anså det for forsvarligt og effektivt at der ikke sker politianmeldelse i disse sager. I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Tønder som ifølge arresthusets husorden også indgiver politianmeldelse ved besiddelse af euforiserende stoffer (og ikke-lægeordineret medicin) uanset mængde, har jeg (den 11. august 2003) anmodet om oplysning om hvad der videre skete vedrørende dette spørgsmål. Direktoratet har i en udtalelse af 11. november 2003 oplyst at det ikke er tilkendegivet over for arresthusene at der som udgangspunkt alene skal anvendes disciplinærstraf ved fund af hash under 10 gram. Direktoratet er bekendt med at Rigsadvokaten overvejer anklagemyndighedens holdning til spørgsmålet om hvorvidt der i arresthusene ikke skal ske politianmeldelse i disse sager, men i stedet alene anvendes disciplinærstraf.

Reglerne om disciplinærstraf over for afsonere findes i straffuldbyrdslovens kapitel 11 (§§ 67ff). Efter lovens § 70, stk. 3, og § 72 fastsætter justitsministeren nærmere regler om henholdsvis udståelse af strafcelle og behandlingen af disciplinærsager. Sådanne bestemmelser er fastsat i bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørselle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbekendtgørelsen). Direktoratet for Kriminalforsorgen har i tilknytning hertil udstedt en vejledning nr. 70 af 5. juli 2002 om behandling af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejledningen).

For så vidt angår varetægtsarrestanter findes hjemlen til ikendelse af disciplinærstraf i retsplejelovens § 775, stk. 1, men ellers finder reglerne for af-

sonere i straffuldbyrdelsesloven og disciplinærstrafbekendtgørelsen tilsvarende anvendelse, dog således at varetægtsarrestanter højst kan ikendes strafcelle i to uger, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 1, stk. 2.

Som nævnt ovenfor blev der i ingen af forhørssagerne truffet afgørelse om disciplinærstraf (advarsel, bøde eller strafcelle, jf. straffuldbyrdelseslovens § 68, stk. 1), men i alle sager på nær en er der sket udelukkelse fra fællesskab.

Reglerne om udelukkelse fra fællesskab findes i straffuldbyrdelseslovens § 63 og i bekendtgørelse nr. 673 af 9. juli 2003 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv., i fængsler og arresthuse som trådte i kraft den 15. august 2003. Forud herfor gjaldt bekendtgørelse nr. 574 af 5. juli 2002. Da de afgørelser hvori der er truffet afgørelse om udelukkelse fra fællesskab, alle er truffet før den nye bekendtgørelses ikrafttræden, er det reglerne i bekendtgørelse nr. 574 af 5. juli 2002 der var gældende da afgørelserne blev truffet. Til denne bekendtgørelse knytter sig vejledning nr. 73 af 5. juli 2002. Reglerne gælder også for varetægtsarrestanter, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 1, 2. pkt.

Selv om der ikke i nogen af forhørssagerne er truffet afgørelse om ikendelse af en disciplinærstraf, ses sagerne behandlet efter de procedureregler der gælder for sager om anvendelse af disciplinærstraf (disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7).

Indtil ikrafttrædelsen den 1. august 2002 af bekendtgørelse nr. 574 af 5. juli 2002 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab fandt reglerne om behandling af disciplinærsager også anvendelse på behandlingen af sager om udelukkelse fra fællesskab som blev anvendt som reaktion på et disciplinært forhold, jf. pkt. 11 i den tidligere disciplinærstrafvejledning (nr. 91 af 16. maj 2001) og § 3 i den tidligere gældende bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab (nr. 383 af 17. maj 2001). Bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab indeholder (nu) egne sagsbehandlingsregler, og en sætning i pkt. 11

i den tidligere disciplinærstrafvejledning om anvendelse af sagsbehandlingsreglerne i disciplinærstrafbekendtgørelsen ved anvendelse af andre foranstaltninger end disciplinærstraf er udgået i den nugældende disciplinærstrafvejledning (nr. 70 af 5. juli 2002).

Baggrunden for ændringerne er lov nr. 382 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forvaltningsloven hvorved der skete en afskæring af retten til partsaktindsigt i sager om overførsel og udelukkelse fra fællesskab, jf. forvaltningslovens § 9, stk. 4, og en begrænsning af begrundelserne i sådanne sager, jf. forvaltningslovens § 23, stk. 3, 1. pkt. Formålet med lovændringen er ifølge bemærkningerne til lovforslaget at styrke orden og sikkerhed i forbindelse med strafafsoning mv. Hensigten med afskæringen af retten til aktindsigt er ifølge forarbejderne at modvirke at medindsatte og fængselspersonalet bliver udsat for vold og trusler mv. hvis de giver belastende oplysninger til kriminalforsorgen til brug for f.eks. sager om overførsel af stærke indsatte.

Det fremgår i øvrigt af forarbejderne og af vejledningen til bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab (pkt. 6, sidste afsnit, i vejledning nr. 73 af 5. juli 2002) at der ikke er noget til hinder for at der efter omstændighederne gives aktindsigt i sager efter forvaltningslovens § 9, stk. 4, i det omfang hverken private eller offentlige interesser taler imod (meroffentlighed). Tilsvarende er bestemmelsen i forvaltningslovens § 24, stk. 3, 1. pkt., der begrænser begrundelsen i sager af denne art til angivelse af retsgrundlaget i sagen, ikke til hinder for at der gives en nærmere begrundelse i de tilfælde hvor der ikke foreligger modstående private eller offentlige interesser.

De ændringer af de administrative regler som er udfærdiget som følge af vedtagelsen af lov nr. 382 af 6. juni 2002, er beskrevet i Direktoratet for Kriminalforsorgens skrivelse nr. 72 af 5. juli 2002 hvormed disse administrative regler blev udsendt til kriminalforsorgens institutioner. Som nævnt heri fremgår det af et svar fra Justitsministeriet til retsudvalget under be-

handlingen af det lovforslag der ligger til grund for lov nr. 382/2002, at der kan opstå tilfælde hvor der i forbindelse med myndighedernes behandling af en konkret sag kan være spørgsmål om både at træffe foranstaltninger omfattet af den pågældende begrænsning i forvaltningslovens § 9, stk. 4, og foranstaltninger der ikke er omfattet heraf. Justitsministeriet udtalte at det i relation til oplysninger der indgår i ”blandede” sager af denne karakter, efter Justitsministeriets opfattelse ikke vil være muligt at anvende forvaltningslovens § 9, stk. 4, såfremt der – ud over afgørelser omfattet af opregningen i nævnte bestemmelse – er truffet en afgørelse eller er en nærliggende mulighed for at der vil blive truffet en afgørelse om forhold der falder uden for bestemmelsen.

Direktoratet har i brev af 3. november 2003 i sagen vedrørende inspektion af Pensionen Lysholmgård oplyst at direktoratet på baggrund af tilkendegivelser fra nogle af kriminalforsorgens institutioner har besluttet at involvere Justitsministeriets departement i en generel problemstilling vedrørende forvaltningslovens § 9, stk. 4, i relation til såkaldte blandede sager.

I en af de 9 sager der udmundede i udelukkelse fra fællesskab, blev der tillige truffet afgørelse om tilbagekaldelse af udgang (allokeringsnummer 503/2003/0018). I 3 sager blev der tillige truffet afgørelse om konfiskation (allokeringsnumrene 503/2003/0012, 0013 og 0015). I alle tilfælde, bortset fra et af de tilfælde hvor der skete konfiskation, blev der indgivet anmeldelse til politiet.

Ombudsmanden har tidligere behandlet spørgsmålet om hvorvidt en politi-anmeldelse kan betragtes som en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Jeg henviser til Forvaltningsret, 2. udgave, 2002, s. 56, med henvisning til sager omtalt i FOB 1992.296 og 1999.709. I sidstnævnte sag udtalte ombudsmanden således:

”Efter min mening er det en betingelse for at betragte en politianmeldelse som en afgørelse at der fra den anmeldende myndigheds side foreligger en stillingtagen til om der konkret er eller kan være begået en strafbar tilsidesættelse af den pågældende særlovgivning. Desuden må politiet ikke forinden uafhængig af anmeldelsen have indledt en straffesag. En automatisk underretning af politiet i forbindelse med alvorlige arbejdsulykker kan således ikke uden videre betragtes som en afgørelse, og en udtalelse som svar på en forespørgsel fra politiet til brug for en allerede igangværende undersøgelse kan heller ikke anses for en afgørelse.

Hvilke partsbeføjelser der udløses i forbindelse med at en politianmeldelse betragtes som en afgørelse i forvaltningslovens forstand, beror på indholdet af reglerne i forvaltningsloven. Typisk vil der være tale om begrundelsespligt og klagevejledning. Derimod vil parts høring eller partsaktindsigt ikke være relevant da sagen fra det tidspunkt hvor en politianmeldelse er besluttet, er en sag om strafferetlig forfølgning, jf. forvaltningslovens § 9, stk. 3, og § 19, stk. 2, nr. 4.”

Det fremgår som tidligere nævnt at det er praksis i Arresthuset i Frederikshavn at politianmelde alle tilfælde af fund af euforiserende stoffer uanset mængden heraf. Der synes med andre ord at være tale om en automatisk procedure med anmeldelse til politiet (når det er anset for godtgjort at en bestemt indsat har været i besiddelse af hash). Jeg går ud fra at denne praksis er begrundet i at besiddelse af hash – uanset mængde – er et strafbart forhold.

Inden jeg tager endelig stilling til om en anmeldelse til politiet i sådanne tilfælde skal betragtes som en afgørelse i forvaltningslovens forstand – med den virkning at sager om (bl.a.) udelukkelse fra fællesskab skal betragtes som blandede sager hvis der i sådanne sager tillige er spørgsmål om anmeldelse til politiet – beder jeg direktoratet om en udtalelse herom. Jeg er som det fremgår ovenfor, bekendt med at direktoratet har involveret Justitsministeriets departement i en generel problemstilling vedrørende blandede sager.

Indtil jeg har modtaget denne udtalelse, foretager jeg mig ikke mere vedrørende behandlingen af forhørssagerne, bortset fra omtalen af visse spørgsmål som er uafhængige af dette svar, jf. gennemgangen nedenfor. Det gælder også de (blandede) sager hvori der tillige er truffet afgørelse om tilbagekaldelse af udgang og konfiskation.

Til orientering for arresthuset kan jeg oplyse at jeg fra ombudsmandsembetsdets sager om inspektioner af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm og Arresthuset i Helsingør er bekendt med at der i Klientsystemet nu findes et særskilt sagsbehandlingsmodul til brug ved behandlingen af sager om udelukkelse fra fællesskab, og at der i efteråret 2003 blev undervist i brugen af modulet på institutionerne. Direktoratet har som svar på mit spørgsmål herom oplyst at det ikke er muligt at opbygge modulerne således at der tages højde for at sagerne skifter karakter under behandlingen. Hvis en forhørsleder i forbindelse med en sag om udelukkelse fra fællesskab mener at sagen bør afsluttes med en disciplinærstraf, bør der derfor afholdes et forhør efter forhørsmodulet.

8.2. Sagen vedrørende for sen hjemkomst fra udgang

Da jeg kun har modtaget en sag som (ifølge notatet i sagen) er behandlet efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6, er det ikke muligt at udlede om fejl i denne sag er generelle eller enkeltstående fejl. Jeg har derfor behandlet sagen – som har allokeringnummer 553/2003/0017 – som en konkret sag. Jeg har ikke omtalt forhold som ikke giver mig anledning til bemærkninger.

I sagen blev der som nævnt under pkt. 8.1. givet en bøde på 25 kr., og der blev tillige truffet afgørelse om at den indsattes næste udgang skulle afkortes med 1 time.

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6 kan disciplinærsager hvori der alene er tale om anvendelse af **advarsel eller bøde**, behandles uden den indsattes tilstedeværelse hvis visse betingelser er opfyldt. Ud over sager om advarsel og bødesager kan kun sager om konfiskation af genstande eller penge hvis værdi ikke overstiger det almindelige vederlag der udbetales indsatte for en uges beskæftigelse, og sager om erstatning af højst samme beløb afgøres efter § 6 i bekendtgørelsen (og kun hvis den indsatte ikke ønsker at udtale sig i sagen), jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 12. Fremgangsmå-

den efter denne bestemmelse kan med andre ord ikke benyttes ved anvendelse af andre reaktioner end advarsel, bøde eller visse sager om konfiskation og erstatning.

Det er derfor beklageligt at arresthuset har behandlet spørgsmålet om afkortning i næste udgang efter fremgangsmåden i disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6.

Arresthuset har i den nævnte sag anvendt en elektronisk blanket fra Klientsystemet med overskriften ”DISCIPLINÆRAFGØRELSE VEDR. FOR SENT HJEMKOMST / VILKÅRSOVERTRÆDELSE I ØVRIGT”. Jeg kan til orientering for arresthuset oplyse at direktoratet i sagen vedrørende min inspektion af Statsfængslet ved Sdr. Omme har oplyst at det skyldes en fejl at der tidligere i Klientsystemet i skærbilledet for bødeforelæg har været et faneblad for valg af ”for sen hjemkomst eller vilkårsovertrædelse”. Fanebladet er nu fjernet fra modulet bødeforelæg/advarsel.

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6, stk. 2, skal den indsatte skriftligt orienteres om den afgørelse der agtes truffet (nr. 1), og at den indsatte har adgang til at udtale sig (nr. 2).

I notatet er der angivet en sagsfremstilling, og det er herefter anført hvilke bestemmelser som den indsatte efter denne sagsfremstilling har gjort sig skyldig i. Bortset fra notater om planlagt og faktisk mødetid og hvilke vilkår der anses for overtrådt, er der herefter anført følgende:

”Afgørelse:

Det bestemmes, at den indsatte skal betale en bøde på kr. 25,00. Bødens størrelse er fastsat efter ...

Såfremt **du ikke kan erkende dig** skyldig, bedes du senest tre dage efter modtagelsen af denne advarsel [rettelig bøde; min bemærkning] rette henvendelse til personalet, hvorefter der snarest muligt vil blive afholdt et forhør og du vil få mulighed for at udtale dig.

Retsgrundlaget for sagens behandling findes i **§ 6 i disciplinærstrafbekendtgørelsen**. Efter denne bestemmelse kan disciplinærsager gennemføres uden den indsatte tilstedeværelse, dersom overtrædelsen umiddelbart har kunnet konstateres eller sagens omstændigheder i øvrigt må anses for fuldt klarlagt. I så fald skal den indsatte skriftligt underrettes om, hvilken afgørelse der agtes truffet og om adgangen til at udtale sig i sagen.
...

Det er således indledningsvist i afsnittet anført at der (allerede) er truffet afgørelse, men den indsatte får samtidig mulighed for inden tre dage at rette henvendelse såfremt han ikke kan erkende sig skyldig. Afgørelsen fremstår med andre ord som truffet ved meddelelsen til den indsatte om at han har mulighed for at komme med indsigelse inden for tre dage.

Denne fremgangsmåde er ikke i overensstemmelse med disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6, stk. 2, nr. 1, hvorefter den indsatte – som det også fremgår af omtalen af § 6 senere i afsnittet – skal gøres bekendt med den afgørelse som institutionen ”agter” at træffe.

Efter det citerede afsnit er fortrykt følgende sætning:

”Undertegnede har dags dato forkyndt ovenstående for og udleveret en kopi til vedkommende.
...”

Sidste del af den citerede sætning, dvs. ”og udleveret en kopi til vedkommende”, er overstreget. Jeg må derfor lægge til grund at den indsatte ikke har fået en kopi af notatet. Den indsatte har dog ved sin underskrift accepteret afgørelsen, og jeg går derfor ud fra at han er forevist og dermed har haft lejlighed til at læse notatet. Der er ikke påført dato for den indsatte accept af afgørelsen.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvorfor den indsatte ikke fik kopi af notatet i sagen.

Jeg beder tillige direktoratet om en udtalelse om hvorvidt kravet i disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6, stk. 2, hvorefter den indsatte "skriftligt" skal underrettes om den afgørelse som institutionen agter at træffe, og om adgangen til at udtale sig i sagen, kan opfyldes ved at den indsatte får lejlighed til at gennemlæse uden at der udleveres (tilbydes) en kopi heraf.

Den 22. maj 2003 har direktoratet efter min anmodning herom sendt mig kopi af de notater som direktoratet har udfærdiget i anledning af direktoratets interne inspektioner af arresthusene i Assens og Århus i efteråret 2002 og starten af 2003. Direktoratet har i den forbindelse tilkendegivet at det ikke er påkrævet at bødeforlæg påføres klokkeslæt (jf. kravet herom i disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 2, nr. 4), men datoen for indsattes underskrift skal fremgå. Jeg har i sagen vedrørende min inspektion af Statsfængslet ved Nr. Snede udtalt at jeg ingen bemærkninger har hertil.

Datoen for indsattes underskrift fremgår som nævnt ikke.

Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på fremover at sikre sig at datoen for den indsattes underskrift fremgår af notatet.

Direktoratet har i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Slagelse oplyst at formkravene i disciplinærstrafvejledningens pkt. 10 (om en "særlig protokol") også gælder for de sager der behandles efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6. Af vejledningens pkt. 10 fremgår det at kravet om en særlig protokol kan opfyldes ved anvendelse af ringbind under forudsætning af at der sker fortløbende sidenummerering, "således at de enkelte ark papir nummereres med en talrække, der fortsættes, når der indsættes nye rapporter i ringbindet. Hvis en anden nummereringsmetode anvendes, skal den sikre, at det kan konstateres, at der ikke er tilføjet eller fjernet sider i protokollen."

Det fremgår ikke om notatet er indsat i ringbind. Notatet slutter på side 2 øverst, og det fremgår at det består af to sider. Det fremgår ikke om notatet indgår i en protokol med fortløbende sider, herunder om der anvendes en fælles protokol til sager efter § 6 og § 7. Sagen har et allokeringnummer (0017) der ligger mellem de sager som jeg har modtaget efter § 7.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse nærmere om disse forhold.

Hvis en side ikke udfyldes helt, skal det ifølge vejledningen markeres med en lodret streg fra sidste sætning og siden ud med henblik på at sikre at det kan konstateres at der ikke efterfølgende er tilføjet noget til et færdigt notat. Der er ikke en sådan markering i sagen.

Det er beklageligt.

Det fremgår tillige af vejledningens pkt. 10 bl.a. at datoen for indberetningen tydeligt skal fremgå, og at det med angivelse af navn og titel skal fremgå hvem der har udarbejdet indberetningen. Det fremgår ikke i det konkrete tilfælde.

Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på fremover at anføre dette.

8.3. Forhørsceleanbringelse/midlertidig udelukkelse fra fællesskab

Der har ikke været anvendt forhørscele i noget tilfælde, men i 7 (8) tilfælde har der været tale om midlertidig udelukkelse fra fællesskab. Sagen i parentes er sagen med allokeringnummer 553/2003/0013. Det fremgår hverken af den underliggende rapport eller direkte af forhørsnotatet i sagen at der

skete midlertidig udelukkelse fra fællesskab i sagen, men den pågældende blev ved forhøret den 28. april 2003 udelukket fra fællesskab fra den 24. april 2003 som er datoen for indberetningen, og jeg lægger derfor til grund at der også skete midlertidig udelukkelse fra fællesskab i denne sag.

I alle sagerne er det anført at der er sket enrumsanbringelse (som er den terminologi der blev anvendt indtil straffuldbyrddelseslovens ikrafttræden) uden at det er præciseret at der er tale om **midlertidig** enrumsanbringelse (udelukkelse fra fællesskab).

Efter min opfattelse vil det være rigtigst udtrykkelig at anføre at der er tale om midlertidig udelukkelse fra fællesskab (efter straffuldbyrddelseslovens § 63, stk. 2, som er omtalt straks nedenfor).

Efter straffuldbyrddelseslovens § 63, stk. 2, kan institutionen i tilfælde hvor der er grund til at antage at betingelserne i straffuldbyrddelseslovens § 63, stk. 1, for udelukkelse fra fællesskab, eller betingelserne i straffuldbyrddelseslovens §§ 25, 26 eller 28 om overførsel er opfyldte, midlertidigt udelukke den indsatte fra fællesskab mens spørgsmålet om udelukkelse eller overførsel behandles.

Bortset fra i et tilfælde blev der ved det efterfølgende forhør i de sager hvori den indsatte blev midlertidigt udelukket fra fællesskab, truffet afgørelse om udelukkelse fra fællesskab. Det ene tilfælde hvor det ikke skete, er sagen med allokationsnummer 553/2003/0020. Jeg går ud fra at det ved den midlertidige udelukkelse blev lagt til grund at de indsatte opfyldte betingelserne i straffuldbyrddelseslovens § 63, stk. 1, for udelukkelse fra fællesskab.

Ved midlertidig udelukkelse fra fællesskab skal den indsatte så hurtigt som muligt orienteres om hvilke retsregler afgørelsen er truffet efter, og have lejlighed til at udtale sig, jf. bekendtgørelsens § 4.

I et tilfælde fremgår det af den underliggende rapport i sagen at den indsatte ved den midlertidige udelukkelse fra fællesskab som fandt sted i en anden celle end den indsattes egen, blev orienteret om at han var ”enrumsbragt og hvad dette indebærer” (allokeringsnummer 503/2003/0016). Det fremgår ikke at den indsatte i forbindelse med denne orientering blev orienteret om hvilke retsregler afgørelsen var truffet efter, og at han havde lejlighed til at udtale sig. Det fremgår heller ikke af nogen af de andre tilfælde hvor der var midlertidig udelukkelse fra fællesskab at der er forholdt i overensstemmelse med bekendtgørelsens § 4. De øvrige sager har allokeringsnumrene 503/2003/0006, 0011, 0012, 0013, 0014, 0015 og 0020.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse herom.

8.4. Begrundelse

Efter såvel § 8 i disciplinærstrafbekendtgørelsen som § 5 i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab skal der udfærdiges et notat om afgørelsen i sagen, og dette notat skal indeholde en nærmere begrundelse for afgørelsen. Begrundelsen skal bl.a. indeholde en henvisning til de retsregler som afgørelsen er truffet efter, og angive de hovedhensyn der har været bestemmende for skønnet.

I forhørsnotaterne i sagerne er det i alle tilfælde anført at afgørelsen er truffet efter en af bestemmelserne i straffuldbyrdslovens § 67. Der er i intet tilfælde henvist til straffuldbyrdslovens § 63 der som tidligere nævnt indeholder hjemmelsgrundlaget for at træffe afgørelse om udelukkelse fra fællesskab.

Da straffuldbyrdslovens § 67 indeholder retsgrundlaget for ikendelse af en disciplinærstraf, og der i ingen af forhørssagerne (tillige) blev ikendt en sådan straf, er det forkert at

henvise til denne bestemmelse, og det er en fejl at der ikke er henvist til straffuldbyrdslovens § 63.

Efter § 5, stk. 4, nr. 7, i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab skal det notat der skal udfærdiges i sager herom, indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om hvilke retsregler afgørelsen er truffet efter. Jeg går ud fra at denne bestemmelse finder anvendelse uanset om der er tale om en blandet eller en ren sag om udelukkelse fra fællesskab.

Der er ikke i forhørsnotatet et sådant notat hvilket jeg går ud fra skyldes at arresthuset har anvendt forhørsdelen vedrørende sager der er behandlet efter disciplinærstrafbekendtgørelsen, der ikke har en sådan bestemmelse.

Jeg går ud fra at det sagsbehandlingsmodul der er udarbejdet til brug for sager om udelukkelse fra fællesskab, indeholder et faneblad til notat om at den indsatte er orienteret om retsgrundlaget for afgørelsen, og at arresthuset fremover er opmærksom på pligten til (ikke kun at orientere den indsatte om, men også) at gøre notat om at den indsatte er orienteret om retsgrundlaget for afgørelsen.

I alle de 8 sager hvor der skete såvel udelukkelse fra fællesskab som politianmeldelse, er der under overskriften begrundelse henvist til at alle sager vedrørende besiddelse af euforiserende stoffer anmeldes til politiet, men der er ikke givet en begrundelse for afgørelsen om udelukkelse fra fællesskab. I den sag hvori der ikke skete politianmeldelse, men alene udelukkelse fra fællesskab, er det under overskriften begrundelse anført at begrundelsen er at hindre strafbare handlinger, men det er ikke anført hvorfor det var nødvendigt (jf. straffuldbyrdslovens § 63, stk. 1) at udelukke den indsatte fra fællesskab for at forebygge strafbar virksomhed.

Det er beklageligt at der ikke er givet en nærmere begrundelse for afgørelsen om udelukkelse i sagerne.

Der er i øvrigt (som der skal være efter begge regelsæt) en gengivelse af det indberettede og oplysning om på hvilket grundlag afgørelsen er truffet. Der har i alle tilfælde været forhør af den indsatte og dennes forklaring er gengivet. Der har i alle tilfælde været tale om at den indsatte har erkendt forholdet.

Til orientering for arresthuset kan jeg oplyse at ombudsmanden i forbindelse med sin inspektion af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm har bedt direktoratet om at oplyse hvorvidt institutionerne er vejledt nærmere om brugen af den elektroniske forhørsdel (herunder hvad der skal stå under ”Begrundelse”). I en udtalelse af 7. oktober 2003 har direktoratet i den anledning anført følgende:

”...

Direktoratet kan oplyse, at der undervises i brugen af den elektroniske forhørsdel på kriminalforsorgens forhørslederkurser, som er tre-dages internatkurser med en grundig gennemgang af både den teoretiske og praktiske del af et forhør. Der lægges i undervisningen megen vægt på at lære kursisterne at begrunde en disciplinær afgørelse korrekt, men erfaringsmæssigt er det et punkt, der volder mange af kursisterne vanskeligheder.

Udover tre-dages kurserne blev der i efteråret 2002 afholdt en-dags kurser for forhørsledere, der tidligere har gennemgået forhørslederkurser, men manglede erfaring med Klientssystemets forhørsdel.”

8.5. Klagevejledning

Der er i alle forhørsnotaterne notat om at den indsatte er orienteret om klageadgangen til Direktoratet for Kriminalforsorgen. Klagevejledningen har i alle tilfælde omfattet oplysning om klagefristen i straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2.

Straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2, vedrørende klagefrist gælder alene for dømte. Efter denne bestemmelse gælder således ingen klagefrist for afgørelser truffet over for varetægtsarrestanter, jf. nu også pkt. 241 i vejledningen til den nye varetægtsbekendtgørelse. 6 af sagerne vedrørte som tidligere nævnt varetægtsarrestanter.

Det er beklageligt at klagevejledningen i de sager der vedrørte varetægtsarrestanter, tillige omfattede oplysning om klagefrist.

8.6. Konfiskation

Der er som tidligere nævnt oplysning om konfiskation i 4 tilfælde (allokeringsnumrene 553/2003/0012, 0013, 0015 og 0020). I alle 4 tilfælde var der tale om konfiskation over for varetægtsarrestanter. Der er i alle tilfælde henvist til straffuldbyrdelseslovens § 73.

Reglerne om konfiskation over for afsonere og varetægtsarrestanter er ikke identiske. Jeg henviser til redegørelsen for reglerne under pkt. 6.12.

Det er beklageligt at arresthuset har foretaget konfiskation over for varetægtsarrestanter med henvisning til straffuldbyrdelseslovens § 73 som alene gælder i forhold til afsonere. Jeg går som nævnt under pkt. 6.12. ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på de forskellige regler for henholdsvis afsonere og varetægtsarrestanter.

8.7. Kompetence

Kompetencen til at træffe afgørelse om udelukkelse fra fællesskab og iken-delse af disciplinærstraf ligger efter bestemmelserne i straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1, og § 67, stk. 1, hos institutionens leder eller den der be-myndiges dertil.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i pkt. 10 i vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner anført at de lokale kompetenceforhold og arbejdsgange bør være udtrykkeligt fastsat i lokale regler i de tilfælde hvor kompetencen er henlagt til institutionens leder eller den der bemyndiges dertil. Det er endvidere anført at de lokale regler også bør indeholde nogle arbejdsgange som gør det muligt for institutionens leder effektivt at udøve sine styrings- og instruktionsbeføjelser.

I pkt. 7 i vejledningen er det desuden anført at institutionens leder ved delegation af kompetencen bør inddrages under behandlingen af en sag hvis den konkrete sag giver anledning til særlig tvivl. Det kan f.eks. være tvivl om hvad der kan anses for bevist og ikke bevist, eller om hvilke bestemmelser der kan anses for overtrådt (jf. også disciplinærstrafvejledningens pkt. 2).

Alle forhørene er afholdt af arrestforvareren, mens overvagtmasteren har truffet afgørelse i den sag der er behandlet efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6. Jeg går således ud fra at der er sket delegation af kompetence for så vidt angår (i hvert fald) denne type af sager.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der, som forudsat i ovennævnte vejledning, er fastsat udtrykkelige regler om kompetenceforhold og arbejdsgange. I givet fald beder jeg om kopi heraf. I benægtende fald går jeg ud fra at der vil blive udarbejdet sådanne regler, og jeg beder i så fald om kopi af reglerne når de er udfærdiget.

Jeg beder tillige om at få oplyst hvilket tilsyn institutionens leder fører med behandlingen af sager om disciplinærstraf og udelukkelse fra fællesskab.

8.8. Ophør og ugentlige overvejelser

Udelukkelse fra fællesskab er en fremadrettet foranstaltning der straks skal bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt, jf. lovens § 63, stk. 7, 1. pkt. Efter bestemmelsens 2. pkt. skal institutionen mindst én gang om ugen overveje spørgsmålet om helt eller delvist at bringe udelukkelsen fra fællesskab til ophør.

Når udelukkelse fra fællesskab bringes til ophør, skal der gøres notat om dato og klokkeslæt for ophøret, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 1 (§ 8, stk. 1, i den nugældende bekendtgørelse).

I 4 af de 9 sager hvori der skete udelukkelse fra fællesskab, er det med håndskrift i forhørsnotatet tilføjet hvornår udelukkelsen ophørte (ved angivelse af dato og klokkeslæt).

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om der i de øvrige tilfælde som drejer sig om sagerne med allokeringsnumrene 553/2003/0006, 0013, 0014, 0016 og 0019, er gjort notat om tidspunktet for ophør et andet sted (f.eks. i personjournalen). I givet fald beder jeg om kopi heraf. For så vidt angår sagen med allokeringsnummer 553/2003/0006 fremgår det af forhørsnotatet at sagen skulle tages op til overvejelse seks dage senere, jf. nedenfor.

Det fremgår af notaterne i sagerne at udelukkelsen fra fællesskab varede knap to dage i et tilfælde, knap fire dage i to tilfælde og syv dage i det sidste tilfælde (allokeringsnummer 553/2003/0018). I yderligere et tilfælde (allokeringsnummer 553/2003/0006) er det i notatet anført at udelukkelsen som fandt sted den 18. februar 2003, skulle tages op til vurdering den 24. februar 2003. Det er således indirekte anført at den pågældende skulle udelukkes fra fællesskab i seks dage før udelukkelsen kunne tages op til overvejelse og dermed på forhånd bestemt at udelukkelsen skulle vare i hvert fald seks dage.

Da udelukkelse fra fællesskab er en fremadrettet foranstaltning der straks skal bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt, jf. lovens § 63, stk. 7, 1. pkt., kan det ikke på forhånd bestemmes at udelukkelsen skal vare mindst seks dage. Det må således løbende overvejes om der er grundlag for at bringe udelukkelsen til ophør.

9. Opfølgning

Jeg beder arresthuset om at sende de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

10. Underretning

Denne rapport sendes til arresthuset, Politimesteren i Frederikshavn, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Lennart Frandsen
Inspektionschef